

Høgskolen i Gjøviks rapportserie, 2009 nr. 8

**Desentralisert høgskoleutdanning –
en ressurs for regionene i Oppland fylke**

Gunn Rognstad

Prosjektrapport om desentralisert sykepleierutdanning i Oppland

Gjøvik 2009

ISSN: 1890-520X

ISBN: 978-82-91313-28-3

INNHOLDSFORTEGNELSE	s.	2
FORORD		3
1.0 DESENTRALISERT SYKEPLEIERUTDANNING I OPPLAND		4
2.0 PROSJEKT KOMPETANSEMOTOR		5
2.1 Mandat for prosjektet		6
3.0 METODE		7
3.1 Spørreundersøkelsen		7
3.2 Spørreskjema		7
3.3 Validitet		8
3.4 Dataanalyse		8
4.0 FLEKSIBLE STUDIER I HØYERE UTDANNING		9
4.1 De fleksible studentene – hvem er de?		10
5.0 RESULTATER		11
5.1 De er voksne, de er kvinner, de har barn og de er i arbeid		11
5.2 Studentene trivdes og desentralisert organisering betydde mye		15
5.3 Viktige rammefaktorer ved studiesentrene		18
6.0 DATAANALYSE		22
6.1 Første generasjon med høyere utdanning		22
6.2 Voksne studenter med arbeidserfaring		24
6.3 Voksne studenter foretrekker deltids- og desentralisert utdanning		28
6.4 Tilbakeblikk på utdanningen		33
6.5 OPUS/Studiesentrene er en viktig arena for studentene		34
6.6 88 % bor fortsatt i regionene!		36
7.0 DESENTRALISERT SYKEPLEIERUTDANNING – EN RESSURS FOR REGIONENE I OPPLAND FYLKE		40
REFERANSER		42

FORORD

Denne studien av desentralisert sykepleierutdanning ved Høgskolen i Gjøvik ble gjennomført i 2007-2008 på bakgrunn av samarbeidsprosjektet Prosjekt kompetansemotor i Oppland fylke. Høgskolen i Gjøvik har drevet alternativt tilrettelagt sykepleierutdanning over fire år siden 1991 og har lang erfaring med voksne studenter i høyere utdanning. For å dokumentere erfaringer fra Oppland var det derfor naturlig med et samarbeid med Oppland fylkeskommune.

Voksne studenter i høyere utdanning er en målgruppe som vil kreve at utdanningsinstitusjonene organiserer utdanning utover det som oppfattes som ordinær gjennomføring av utdanning. Fleksible studier når denne målgruppen på en helt annen måte enn ordinært organiserte studier på campus. Mens det tidligere var fokus på etter- og videreutdanning, ser vi nå at voksne studenter også gjennomfører lengre, høyere utdanning – for eksempel bachelorutdanninger over fire år. Til nå har vi hatt liten dokumentasjon på disse studentenes erfaringer, vesentlige faktorer for å starte på høyere utdanning og arbeidsforhold i for- og etterkant av studiene.

I tillegg til de 222 tidligere sykepleierstudentene, skulle 66 tidligere desentraliserte studenter innen regnskapsøkonomi på OPUS Nord Gudbrandsdalen kartlegges med samme spørreskjema. Imidlertid var svarprosenten der såpass lav (33 %) at jeg i første omgang valgte å arbeide videre kun med de som har gjennomført desentralisert sykepleierutdanning ved Høgskolen i Gjøvik. Her er svarprosenten 63 %. Studien synliggjør noe av betydningen for fleksible studier i regionene og dokumenterer viktige data.

Etter å ha arbeidet med desentralisert sykepleierutdanning ved Høgskolen i Gjøvik siden 1993, har det vært svært interessant for meg å gjennomføre denne studien. Jeg vil takke Gunilla Roos for å ha gitt meg tillatelse til å benytte hennes spørreskjema, Prosjekt kompetansemotor for behjelpelighet med utsending av spørreskjema og mine kolleger Iver Jensen, Birgitta Hedelin, Lise Grindvoll Jensen og Dag Waaler for kvalitetssikring av spørreskjema.

1.0 DESENTRALISERT SYKEPLEIERUTDANNING I OPPLAND

Det første kullet med desentralisert sykepleierutdanning i Oppland ble tatt opp ved Sykepleierhøgskolen i Oppland i januar 1991. Deretter ble det tatt opp et kull i januar 1993. Studiet var lagt opp som en fireårig utdanning, spesielt rettet mot studenter i Valdres, Hadeland og Nord Gudbrandsdalen. På begge kullene var det i tillegg tatt opp studenter fra Gjøvik/Lillehammer/Ringsaker-området. Studiet var samlingsbasert på Gjøvik og det ble gjennomført desentralisert undervisning i Valdres, Hadeland og i Nord Gudbrandsdalen.

På midten av 1990-tallet gjennomførte Studiesenteret i Valdres en markedsundersøkelse i sin region. Denne synliggjorde en mangel på sykepleiere i kommunene i Valdres og det ble sendt en forespørsel til Høgskolen i Gjøvik med ønske om ny, desentralisert sykepleierutdanning. I 1996 begynte planleggingen av nye opptak til desentralisert sykepleierutdanning ved Høgskolen i Gjøvik og det er deretter tatt opp studenter til desentralisert sykepleierutdanning i 1997, 1999, 2001, 2003, 2005, 2007 og 2008. Class Fronter ble vedtatt benyttet som elektronisk læringsplattform for studenter og ansatte. Videokonferanse ble begynt benyttet til forelesninger og veiledning til studentene på studiesentrene på Leira, Otta og Brandbu. Andelen desentraliserte forelesninger i regionene har etter hvert avtatt, studentene jobber nå sammen på Class Fronter med innleveringsoppgaver og case og all skriftlig informasjon blir formidlet via Class Fronter. Samlingene ble lagt til høgskolens lokaler på Kallerud. Studentene jobber i lokale basisgrupper i regionene, ofte på de lokale studiesentrene, OPUS. Ordinære dagseksamener gjennomføres også på OPUS. Alle basisgruppene er tilknyttet en lærerveileder/basisgruppeveileder fra høgskolen. Basisgruppeveileder besøker gruppene ute i regionene etter avtale.

Den desentraliserte sykepleierutdanningen ved Høgskolen i Gjøvik har hele tiden fulgt samme fagplan som heltidsstudiet, med de nødvendige tilpasninger et desentralisert deltidsstudium krever. Studentene stilles dermed overfor de samme krav som fulltidsstudentene når det gjelder veiledet praksis, eksamener og arbeidskrav. Praksisperiodene gjennomføres som på heltid – altså med fulle studieuker – mens teoriperiodene er strukket ut i tid. Studentene har gjennomført praksis i sykehjem, psykiatri og pleie- og omsorgstjenesten i kommunen (hjemmebasert omsorg) i hjemkommune eller nabokommune. Praksis i medisin og kirurgi blir gjennomført ved sykehusene på Gjøvik og Lillehammer. Utdanningen er lagt opp over fire år, altså en 75 % studieprogresjon i forhold til ordinært treårig studieløp.

Studiesentrene, nå OPUS, i Nord Gudbrandsdalen, Valdres og Hadeland har vært viktige samarbeidspartnere for gjennomføringen siden 1997. Her får studentene tilgang til data, videokonferanseutstyr og ordinære dagseksamener har blitt gjennomført desentralisert på OPUSene. OPUS-lederne har dessuten vært viktige pådrivere i markedsføring, informasjon til regionene og for å skaffe relevante praksisplasser.

2.0 PROSJEKT KOMPETANSEMOTOR

Prosjekt Kompetansemotor¹ har som en av sine viktigste målsettinger å øke kompetansenivået i Oppland ved å videreutvikle det regionale tilbudet for voksne i og utenfor arbeidslivet. Prosjektet skal ha hovedfokus på fleksibel/desentralisert utdanning på høgre nivå. Til grunn for arbeidet ligger et godt utviklet tilbud innen voksnes læring i Oppland. Fylket har mange års erfaring med desentralisert utdanning.

Prosjektstart

I august 2006 startet et viktig regionalt utviklingsarbeid med Oppland fylkeskommune som motor. Prosjektet er et partnerskapsprosjekt og ledes av Oddbjørn Snøfugl. Styringsgruppen som består av representanter fra høgskolene, NAV, næringslivet og kommunene, hadde sitt første møte 28. august 2006. Gruppen ledes av fylkesrådmannen.

Politisk oppdrag

Prosjekt Kompetansemotor er forankret i de politiske styringsdokumentene. Fylkesutvalget vedtok igangsetting av prosjektet i mai 2006.

Tre resultatområder:

1) Et system for voksnes læring

Prosjektet har som ambisjon å utvikle et helhetlig og enhetlig system for voksnes læring. Det innebærer blant annet at vi skal forsøke å etablere en dør inn til voksnes læring lokalt ved å samordne alle kompetanseprodukter/tjenester som allerede er utviklet. En viktig del av dette blir å utvikle samhandlingen mellom samfunnsaktørene, arbeidslivet og utdanningstilbyderne lokalt ved å etablere nettverk. Nettverkene skal bidra til å sette kompetanse på dagsorden og organisere etterspørselssiden. Viktige tiltak blir kartlegging av framtidige kompetansebehov på individ, organisasjons- og regionsnivå, motivasjon for læring og utvikling, samt å tilby forutsigbare studieløp som kan kombineres med jobb og familie. Vi ønsker flere voksne høgskolestudenter i alle regioner.

2) Utvikling av fleksible studiemodeller

På dette området er det gjort mye utviklingsarbeid som prosjektet skal bygge videre på. Fylket har for eksempel lang erfaring med profesjonsutdanninger i regionene. Utfordringen er å ta i bruk og videreutvikle modellene både i høgskolesystemet og på fagskolenivået innefor nye fagområder.

3) Politikktutforming

Regjeringen har som mål at Norge skal bli en ledende kunnskapsnasjon og foreslår blant annet bedre samordning mellom ulike sektorer, utvikling av nye virkemidler og et bedre kunnskapsgrunnlag for slike virkemidler. Kompetansepolitikken har som mål

¹ <http://www.oppland.no/kompetansemotor>

å etablere gode vilkår for alles læring, og samtidig legge til rette for at tilgjengelig kompetanse blir brukt til beste for den enkelte, for virksomhetene og for samfunnet.

Ett av delmålene i prosjektet er politikktutforming. Det er et mål å sette voksnes læring på dagsorden nasjonalt og lokalt ved blant annet å påvirke og endre nasjonale rammebetingelser for regionalt tilpassede studier på høgre nivå. Voksne som bor i regionene og som ikke har anledning til å oppsøke campus, skal ha mulighet for utdanning på høgre nivå.

Faglig støtte

Prosjektet har knyttet til seg Universitetet i Tromsø, Vox - Nasjonalt senter for læring i arbeidslivet og Norgesuniversitetet som faglige samarbeidspartnere. Professor Gunnar Grepperud som har skrevet en doktorgradsavhandling om fleksibel utdanning, skal lede det faglige teamet i Tromsø som skal bistå prosjektet.

2.1 Mandat for Prosjekt Kompetansemotor

Prosjektet skal utvikle et system for fleksibel læring for voksne. Prosjektet skal sikre at systemet inneholder bl.a. følgende elementer:

1. Skape en inngangsdør for voksnes læring der de voksne kan få orientering, råd og veiledning om etter- og videreutdanning, herunder realkompetansevurdering
2. Skape et godt partnerskap rundt voksnes læring der de ulike partene deltar (stat/kommuner/regioner/høgskoler/NAV/arbeidsliv/organisasjoner osv) med mål om å få en klar arbeidsdeling mellom de ulike partene og utvikle et forpliktende samarbeid til beste for den enkelte, arbeidslivet og regionene
3. Lage en modell for innhenting av voksnes behov for desentral utdanning (fagskole/høgskole/universitet), herunder skape et system for prioritering, koordinering, mekling og gjennomføring av tilbud til voksne og dermed sikre forutsigbarhet om tilbud slik at voksne kan planlegge sin opplæring
4. Utvikle modeller for opplæring inkl. nettbasert opplæring, samlinger og bruk av studiesentra
5. Utvikle en modell for finansiering av den fleksible/desentrale opplæringen, herunder vurdere en modell med videreutvikling av FRITT FRAM-prosjektet til også å gjelde høgskoleutdanning eller på en annen måte sikre større statlig finansiering av voksnes læring
6. Sikre god kompetanse i de ulike nettverkene, herunder utvikle opplegg for kvalifisering av medarbeidere i nettverket på alle nivå
7. Sikre god kvalitet i voksnes læring og utvikle systemer for evaluering (brukerevaluering), metodikk for kvalitet)
8. Legge til rette for en god dialog med statlige myndigheter for å få drøftet voksnes rettigheter til opplæring og regionenes påvikning på høgskolenes regionale utviklerrolle
9. Utrede funksjoner som:
 - 1) Meglerfunksjonen
 - 2) Møteplassfunksjonen
 - 3) Motorfunksjonen

3.0 METODE

Studien er en deskriptiv tverrsnittstudie på bakgrunn av spørreskjema. Spørreskjema ble kodet og anonymisering sikret. Skjemaene ble utsendt i papirformat fra Prosjekt Kompetansemotor i Oppland Fylkeskommune og returnert i frankert konvolutt til prosjektleder ved Høgskolen i Gjøvik.

3.1 Spørreundersøkelsen

Spørreundersøkelsen er et ledd i arbeidet med Prosjekt Kompetansemotor. Prosjekt Kompetansemotor er et samarbeid mellom høgskolene i Oppland, kommunene/regionene, NAV, arbeidslivet og Oppland fylkeskommune og skal bidra til bedre tilrettelegging av høgskoleutdanning lokalt.

Målet med undersøkelsen er å få bedre innsikt i hvordan høgskoler og Opus kan legge til rette for at voksne i eller utenfor arbeid skal kunne benytte lokale studietilbud. Det er vesentlig å kjenne målgruppen godt. Derfor er bakgrunnsdata som alder, familiesituasjon, omsorgsforpliktelser, arbeidsforhold og tidligere utdanning relevant. Vi ønsker også mer kunnskap om effekten av lokale høgskoletilbud fordi vi tror at dette er et viktig bidrag i samfunnsutviklingen. Dokumentasjon fra tidligere studenter vil være viktig for planlegging av studietilbud for den voksne, fleksible student.

Spørreskjemaet består av 34 hovedspørsmål med delspørsmål, seks sider totalt (Vedlegg 1)

Tilsvarende undersøkelse er gjennomført i Sverige i regi av Gunilla Roos ved Universitetet i Uppsala.

Det er Høgskolen i Gjøvik, ved førstelektor Gunn Rognstad, som er faglig ansvarlig for undersøkelsen og som har bearbeidet og analysert data.

3.2 Spørreskjemaet

Spørreskjemaet bestod av 34 hovedspørsmål med ulikt antall svaralternativer. Det ble sendt ut spørreskjema til 222 sykepleiere som har gjennomført sykepleierutdanningen i et deltids- og desentralisert kull ved Høgskolen i Gjøvik fra 1991 til 2005. I alt er dette 5 kull. De fleste av disse tidligere studentene hadde regional tilhørighet til Valdres, Nord Gudbrandsdalen eller Hadeland. I tillegg var det på de fleste kullene også en gruppe studenter fra andre steder i regionen, hovedsakelig fra Lillehammer, Gjøvik og Ringsaker-regionen. Disse hadde i utgangspunktet sitt studiested ved HiG, men har også fått tilsendt spørreskjema da organiseringen av kullene var tilrettelagt for desentralisert utdanning primært.

Spørreskjemaet inneholdt 19 spørsmål med bakgrunnsdata – kjønn, alder, type utdanning, tidspunkt for utdanning, bosted under og etter studiet, familiesituasjon, tidligere utdanning, tilknytning til OPUS (de regionale studiesentrene), foreldres yrke

og utdanning, motivasjon for valg av utdanning, hovedbeskjeftigelse før studiet, arbeidsforhold under utdanning, andre forpliktelser utenom studiene, nåværende hovedbeskjeftigelse og finansiering av studiet. Videre var det 11 spørsmål om studiet – om de hadde startet på studiet dersom det ikke var et desentralisert tilbud, type fleksibel utdanning, avbrudd underveis, støtte fra OPUS, hva høgskoleutdanningen har ført til, syn på utdanningen ang. trivsel og støtte fra utdanningssted, OPUS og familie, hva som var viktigst ved OPUS; leseplasser, utstyr og veiledning, etter- og videreutdanning, positive og negative erfaringer med studiet. Det var også lagt inn 4 spørsmål for de som hadde avbrutt studiet; tidspunkt for avbrudd, eksamener gjennomført før avbrudd, årsak og om det var aktuelt med gjenopptagelse av studiet.

3.3 Validitet

Tilsvarende spørreskjema er tidligere benyttet ved undersøkelser gjennomført av dosent Gunilla Roos i Hälsingeland i Sverige (2007). Da Gunilla Roos og Gunnar Grepperud er involvert i Prosjekt Kompetansemotor, ble det naturlig å diskutere problemstillingen med dem. Gunilla Roos gav tillatelse til at deres spørreskjema kunne oversettes og bearbeides for bruk i denne spørreundersøkelsen. For å sikre validiteten ble det benyttet en metode for oversettelse og gjennomgang av spørreskjemaet, "back translation method" (Brislin 1981). Det opprinnelige spørreskjemaet ble derfor gjennomgått i tre ledd:

1. Oversatt fra svensk til norsk av studiedirektør Iver Jensen ved Høgskolen i Gjøvik.
2. Den norske oversettelsen ble deretter igjen oversatt tilbake til svensk av professor Birgitta Hedelin ved Høgskolen i Gjøvik, uten at hun hadde sett det opprinnelige spørreskjemaet.
3. Norsk oversettelse av spørreskjemaet ble til slutt testet ut av seksjonsleder/førstelektor Lise Grindvoll Jensen og seksjonsleder/førsteamanuensis Dag Waaler ved Høgskolen i Gjøvik.

Ved bruk av dette spørreskjemaet kan det også være aktuelt med sammenligning mellom denne undersøkelsen og de tidligere undersøkelsene gjennomført på desentraliserte studenter i Hälsingeland. Spørreskjemaet ble senere brukt som utgangspunkt av professor Gunnar Grepperud ved tilsvarende kartlegging i Nord-Norge vinteren 2009.

3.4 Dataanalyse

Statistikkprogrammet SPSS 16.0 og Word exel er benyttet til analyse av data, grafer, frekvens- og krystabeller.

4.0 FLEKSIBLE STUDIER I HØYERE UTDANNING

Begrepet fleksibel utdanning er definert av Gunnar Grepperuds doktoravhandling (2005, s. 49):

”Fleksibel utdanning er utdanningstilbud til målgrupper som av ulike grunner ikke kan følge ordinære, heltids utdanningstilbud ved utdanningsinstitusjonene. Tilbudene retter seg primært mot voksne. Spesielt når det gjelder studieorganisering/tid/sted, men også for innhold, arbeids- og læringsformer og informasjons- og kommunikasjonsteknologi, legges det vekt på å imøtekomme studentenes livssituasjon, evner, anlegg og interesser.”

I utdanningspraksis kan denne definisjonen forstås slik at begrepet fleksible studier dekker både deltidsutdanninger, desentraliserte studier, fjernundervisningsstudier, nettbaserte studier og samlingsbaserte studier – eller en kobling av en eller flere av disse.

Grepperud (2007) trekker fram 4 trekk som karakteriserer de fleksible studiene: kvinnedominans, høgskoledominans, lærerutdanningsdominans og videreutdanningsdominans. For få år tilbake var 79 % av studentene i fleksible studier kvinner (Grepperud m.fl. 2006). Det kan være mange grunner til dette, blant annet at en stor del av de fleksibelt tilrettelagte studietilbudene er deltidsstudier – noe som tradisjonelt har tiltrukket seg kvinner. Disse kvinnene tilpasser utdanningen med deltidsarbeid og omsorgsforpliktelser. Arbeidsplasser dominert av ufaglærte kvinner, særlig innen helse- og omsorg, har en stor andel deltidsstillinger. Dette kan i seg selv øke behov og ønsker for videre utdanning. Likeledes ser vi at kravene til, og behovet for, personell med høyere utdanning har vært økende i offentlig sektor (lærere, sykepleiere m.m.), noe som også kan være en vesentlig faktor her.

I Norge har høgskolene vært dominerende når det gjelder utvikling av fleksible studietilbud, særlig innenfor etter- og videreutdanning. De har et regionalt ansvar i forhold til dette i større grad enn universitetene og de vitenskapelige høgskolene (Grepperud 2007). Når det gjelder lærerutdanningsdominans har vi i Norge lang tradisjon på utvikling av fleksible videreutdanningstilbud. Lærerstanden består dessuten av en stor andel kvinner og, som vist tidligere, er det kvinnene som dominerer.

Videreutdanningene har vært dominerende i det fleksible utdanningslandskapet, nå også helst som deltidsutdanninger. Av fleksible studier på bachelornivå, har stadig flere høgskoler tilrettelagt sykepleierutdanning som deltids- eller fleksibelt studium de senere år. Også innenfor sykepleie er kvinneandelen tradisjonelt høy, noe som gjenspeiler seg i studentgruppen på deltids- og desentralisert sykepleierutdanning. Høgskolen i Gjøvik har gjennomført deltids- og desentralisert sykepleierutdanning over fire år med ni kull siden 1991. Fra høsten 2008 er det i tillegg tilrettelagt 4-årig fleksibel ingeniørutdanning ved høgskolen – her startet 45 studenter, hvorav 37 menn. Dette kan være med på å støtte opp om påstanden om at det fleksible utdanningstilbudet som har vært tidligere, i stor grad er utdanninger som tradisjonelt sett tiltrekker seg kvinner – som lærer, sykepleier og utdanninger innen sosial omsorg (Rønning m.fl. 2007). Fleksibel utdanning har i stor grad vært rettet mot offentlig sektor. Mer teknisk- naturvitenskapelige utdanninger forekommer i langt

mindre utstrekning. Fleksibel ingeniørutdanning kan være en utdanning som tiltrekker seg en annen målgruppe og dermed øker andelen menn i fleksible studier.

4.1 De fleksible studentene – hvem er de?

Voksne studenter utgjør en stadig høyere andel av studentmassen i høyere utdanning. De får med det også gradvis større betydning for, og innvirkning på, de høyere utdanningsinstitusjonene. Rettes fokus mot voksne, fleksible studenter, vil det samtidig synliggjøre hvordan de høyere utdanningsinstitusjonene forvalter sitt ansvar og engasjement innen livslang læring. Mens det tidligere var en markert høyere andel voksne studenter i etter- og videreutdanninger, ser det nå ut til at andelen voksne studenter også øker i lengre studier innen høyere utdanning. Særlig gjelder dette bachelorutdanninger. Etter innføring av ny gradsstruktur i forbindelse med Bolognaprosessen², vil trolig andelen voksne studenter også øke i masterstudiene. Fleksible studietilbud øker i omfang og fanger dessuten opp stadig flere voksne førstegangsstuderende, noe som blant annet kan være et resultat av Livslang Læring-prosjektet. Siden 1999 har antall studenter i desentralisert utdanning og fleksible studier i høyere utdanning, i følge NSD³, økt med 116 % i Norge og hver tiende student deltar nå i fleksibel utdanning (Rønning m.fl. 2007). Den norske kartleggingen viser at nærmere 90 % av de voksne, fleksible studentene var 30 år eller eldre. Samme tendens ser vi i de andre nordiske landene. Vi ser også at andelen førstegangsstuderende over 35 år øker, de såkalte "late starters" ser ut til å være en målgruppe som foretrekker fleksible studier (Rønning m.fl. 2007). Grepperud (2007) beskriver dette som "adultification" av høyere utdanning (s. 73).

Karakteristiske trekk ved den fleksible student:

- Voksen, over 25 år
- Kvinne
- Har barn
- Har tilleggsforpliktelser i form av arbeid og andre omsorgsoppgaver
- Stadig flere er førstegangsstuderende (også de over 35 år)
- Har ikke anledning til å gjennomføre tradisjonell høyere utdanning over tid

Da begrepet desentraliserte sykepleierstudenter har vært benyttet for studentene som inngår i denne kartleggingen, er det dette begrepet som benyttes også i resultatpresentasjonen og dataanalysen i kap. 5 og 6.

² <http://www.eua.be/bologna-universities-reform/bologna-basics/bologna-an-overview-of-the-main-elements/>

³ <http://www.nsd.uib.no/>

5.0 RESULTATER

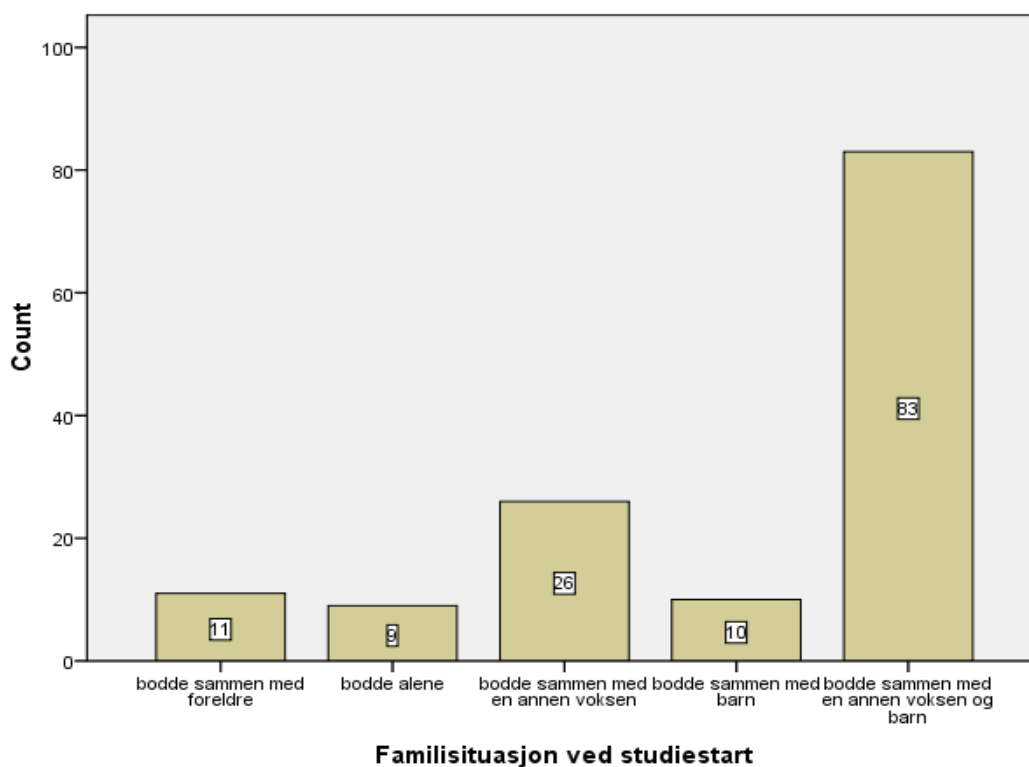
Det ble sendt ut 222 spørreskjema til tidligere desentraliserte sykepleierstudenter ved Høgskolen i Gjøvik, fra kull tatt opp i 1991, 1993, 1997, 1999 og 2001. 139 skjema ble besvart, en svarprosent på 62,6 %. Resultatene presenteres her i forhold til bakgrunnsvariabler og forhold som direkte omhandler studiet.

5.1 *De er kvinner, de er voksne, de har barn og de er i arbeid* (N = 139)

Tabell 1. Bakgrunnsdata – kjønn, fødselsår, studieperiode, familiesitasjon og tidligere utdanning

	Antall (n)	Prosent (%)
Kjønn:		
- kvinne	131	94,2
- mann	8	5,8
Fødselsår:		
- 1945-1949	1	0,7
- 1950-1954	6	4,3
- 1955-1959	20	14,4
- 1960-1964	17	12,2
- 1965-1969	31	22,3
- 1970-1974	39	28,1
- 1975-1979	15	10,8
- 1980-1984	2	1,4
- ubesvart	8	5,8
Studieperiode:		
- 1991-1995	24	17,3
- 1993-1997	21	15,1
- 1997-2001	28	20,1
- 1999-2003	17	12,2
- 2001-2005	49	35,3

Hele 94,2 % av tilbakemeldingene fra kvinner. Andelen menn på deltids- og desentralisert sykepleierutdanning har ikke vært over 10 % på noen av disse kullene.

Ved studiestart bodde 83 studenter (59,7 %) sammen med barn og annen voksen og ti studenter (7,2 %) bodde sammen med barn, av disse siste var alle kvinner. Til sammen hadde 93 (66,9 %) av de desentraliserte sykepleierstudentene barn da de startet sykepleierutdanningen.

Tabell 2. Bakgrunnsdata - tidligere utdanning og familiens utdanning

	Antall (n)	Prosent (%)
Tidligere utdanning:		
- universitet/høgskole	21	15,1
- videregående skole	106	76,3
- voksenopplæring, videregående nivå	9	6,5
- grunnskole	1	0,7
- annet	2	1,4
Tidligere høgere utdanning:		
- ja, universitets-/høgskolegrad	14	10,1
- ja, frittstående emner	4	2,9
- nei	108	77,7
- ubesvart	13	9,4
Har noen i familien høgere utdanning:		
- ja, foreldre	23	16,5
- ja, søsken	40	28,8
- ja, egne barn	7	5,0
- ja, annet familiemedlem	28	20,1
- nei	41	29,5

Mors høyeste utdanning:		
- folkeskole/grunnskole/realskole	77	55,4
- yrkesutdanning på videregående nivå	38	27,3
- videregående, studieforbereidende	3	2,2
- høyskole/universitet	17	12,2
- annet	2	1,4
- ubesvart	2	1,4
Fars høyeste utdanning:		
- folkeskole/grunnskole/realskole	73	52,3
- yrkesutdanning på videregående nivå	33	23,7
- videregående, studieforbereidende	4	2,9
- høyskole/universitet	24	17,3
- annet	3	2,2
- ubesvart	2	1,4

Når det gjelder tidligere utdanning, hadde 82,8 % utdanning på videregående skoles nivå, mens 15,1 % hadde utdanning på høyere nivå – hovedsakelig et halvt – til ettårige utdanninger. Det er også en med cand. mag. grad, en førskolelærer og fem som oppgir ulike ingeniørutdanninger av to til tre års varighet.

Til sammen 50,3 % av studentene hadde foreldre, søsken eller egne barn med høyere utdanning, mens 29,5 % ikke har noen personer i sin familie med høyere utdanning. Mor har høyere utdanning hos 12,2 % av studentene, mens 17,3 % av fedrene hadde høyere utdanning. Over halvparten av foreldrene har høyeste utdanning på folkeskole-/grunnskole-/realskole-nivå.

Når det gjelder foreldres yrke, er dette veldig forskjellig, men 24 oppgir at far er bonde. De oppgis at 31 mødre arbeider i helsevesenet, som pleieassistenter eller sykepleiere/sykepleiere med spesialutdanning.

Tabell 3. Begrunnelse/motivasjon for å studere

	Antall (n)	Prosent (%)
Begrunnelse/motivasjon for å studere:		
- arbeidsledig	2	1,4
- skape grunnlag for videre studier	6	4,3
- omskolering til nytt yrke	6	4,3
- etter- og videreutd. innen eget yrke	5	3,6
- personlig utvikling	26	18,7
- ville prøve høyskolestudier	6	4,3
- gunstig arbeidsmarked for utdanningen	6	4,3
- annet	82	59,0

Motivasjonen for å begynne på høyskolestudier varierer. Når 59 % her svarer "annet", viser kommentarene at dette i stor grad dreier seg om at de ville krysset av på flere alternativer hvis mulig. Særlig fram kommer kombinasjonen: Personlig utvikling – Skape grunnlag for videre studier – Gunstig arbeidsmarked.

Tabell 4. Hovedbeskjeftigelse før, under og etter studiene

	Antall (n)	Prosent (%)
Hovedbeskjeftigelse før studiene:		
- heltidsarbeid	43	30,9
- deltidsarbeid	60	43,2
- arbeidssøkende	2	1,4
- omsorgspermisjon	1	0,7
- studier/skolegang	10	7,2
- annet	23	16,5
Hvis jobb, hvilken sektor:		
- stat	7	5,0
- kommune	61	43,9
- fylkeskommune	13	9,4
- privat	29	20,9
- egen bedrift	5	3,6
- annet	14	10,1
- ubesvart	10	7,2
Forpliktelser/arbeid i tillegg til studiene:		
- ja	136	97,8
- nei	3	2,2
Hvis ja, hvilken:		
- heltidsarbeid	5	3,6
- deltidsarbeid	71	51,1
- arbeidssøker	0	0
- omsorgsforpliktelser	18	12,9
- annet	41	29,5
- ubesvart	4	2,8
Nåværende hovedbeskjeftigelse:		
- studier	2	1,4
- heltidsarbeid	75	54,0
- deltidsarbeid	46	33,1
- arbeidssøker	0	0
- omsorgspermisjon	6	4,3
- annet	10	7,2

De fleste studentene var i arbeid før de påbegynte høgskolestudiene, 74,1 % av dem hadde enten heltids- eller deltidsarbeid og 43,9 % var kommunalt ansatt.

Desentraliserte studenter har forpliktelser utenom studiene (97,8 %) og over halvparten av dem hadde deltidsarbeid. Kun tre studenter oppgir at de ikke hadde tilleggsforpliktelser. Når 29,5 % svarer "annet" på spørsmålet om hvilke tilleggsforpliktelser de hadde, viser kommentarene at disse hadde både deltidsarbeid og omsorgsforpliktelser.

Heltidsarbeid er nåværende hovedbeskjeftigelse for 54 % av sykepleierne, mens 33,1 % jobber deltid – en av disse er mann. 1,4 % hadde studier som hovedbeskjeftigelse våren 2007, mens drøyt 4 % var i omsorgspermisjon – alle disse var kvinner.

Tabell 5. Tilknytning til studiesenter/OPUS og studiefinansiering

	Antall (n)	Prosent (%)
Første studier ved OPUS/studiesenter:		
- ja	48	34,5
- nei	85	61,2
- ubesvart	6	4,3
Hvilke OPUS kontor har du vært tilknyttet:		
- Nord Gudbrandsdal, Otta	22	15,8
- Valdres, Leira	35	25,2
- Hadeland, Brandbu	13	9,4
- annet	12	8,6
- ubesvart	57	41
Studiefinansiering gjennom Statens Lånekasse:		
- ja, lån og stipend	87	62,6
- ja, men bare stipend	13	9,4
- nei	38	27,3
- ubesvart	1	0,7

Når 57 personer ikke har svart på hvilke studiesenter/OPUS de tilhørte, har dette sannsynligvis to årsaker. For det første var de to første desentraliserte kullene ikke tilknyttet noe OPUS. For det andre er dette spørsmålet vanskelig å svare på fra den andelen studenter i som ikke var tilknyttet OPUS (de som var deltidsstudenter i et desentralisert kull og dermed nærmere knyttet til "campus" Gjøvik enn til regionale studiesentra).

62,6 % av studentene finansierte sin desentraliserte sykepleierutdanning med lån og stipend fra Statens Lånekasse for utdanning, mens 27,3 % ikke hadde verken lån eller stipend. Kommentarene viser at disse finansierte studiet hovedsakelig gjennom eget arbeid og/eller familiens økonomi/ektefelles inntekt.

5.2 Studentene trivdes og desentralisert organisering betydde mye (N = 139)

Tabell 6. Tilbakeblikk: Ditt syn på utdanningen når det gjelder

	Antall (n)	Prosent (%)
Trivsel		
- veldig positiv	86	61,9
- ganske positiv	47	33,8
- verken positiv eller negativ	4	2,9
- ganske negativ	2	1,4
- veldig negativ	0	0
Lærer støtte		
- veldig positiv	58	41,7
- ganske positiv	60	43,2
- verken positiv eller negativ	15	10,8

- ganske negativ	2	1,4
- veldig negativ	1	0,7
- ubesvart	3	2,2
Medstudentstøtte		
- veldig positiv	75	54,0
- ganske positiv	49	35,3
- verken positiv eller negativ	11	7,9
- ganske negativ	2	1,4
- veldig negativ	0	0
- ubesvart	2	1,4
Familiestøtte		
- veldig positiv	83	59,7
- ganske positiv	38	27,3
- verken positiv eller negativ	10	7,2
- ganske negativ	5	3,6
- veldig negativ	1	0,7
- ubesvart	2	1,4
Studiesenterstøtte		
- veldig positiv	12	8,6
- ganske positiv	31	22,3
- verken positiv eller negativ	68	48,9
- ganske negativ	7	5,0
- veldig negativ	2	1,4
- ubesvart	19	13,7

Som det framgår av tabell 6 er de tidligere sykepleierstudentene gjennomgående svært fornøyde med utdanningen de har gjennomført. Spesielt gjelder dette trivsel, lærerstøtte, medstudent- og familiestøtte. Over åtte av ti er positive til familiestøtten de opplevde å ha under studiet. Mange understreker betydningen av dette i sine kommentarer, spesielt i forhold til å kunne gjennomføre en så vidt lang høgere utdanning. Når det gjelder studiesenterstøtte svarer ca. 31 % at de er positive, mens nesten halvparten har et "hverken-eller-forhold" til studiesentrene.

Tabell 7. Betydning av desentralisert utdanning

	Antall (n)	Prosent (%)
Hadde du startet på studiet hvis det ikke var desentralisert?		
- ja	34	24,5
- nei	76	54,7
- vet ikke	29	20,9
Hva foretrekker du av fleksibel utdanning?		
- nettbaserte studier som jeg kan ta hjemme på egen PC	9	6,5
- studier/emner som tilbys ved et lokalt OPUS	10	7,2
- samlingsbaserte fleksible utdanninger regionalt, med samlinger på universitet/høgskole	76	54,7
- andre former for fleksibel utdanning	39	28,1
- ubesvart	5	3,6

Har OPUS gitt noen form for støtte?		
- ja	8	5,8
- ja, delvis	24	17,3
- nei	93	66,9
- ubesvart	14	10,1
Hva har høgskoleutdanningen ført til for deg?		
- fått fast jobb i kommunen/regionen	38	27,3
- byttet arbeidsoppgaver	5	3,6
- endret arbeidssituasjon	5	3,6
- jeg har kunnet beholde arbeidet mitt	1	0,7
- jeg har fortsatt med studier på Høgskolen i Gjøvik	1	0,7
- uendret arbeidssituasjon	3	2,2
- annet/kommentar	86	61,9
Har du i ettertid gjennomført etter-/videreutdanning?		
- ja	49	35,3
- nei	86	61,9
- ubesvart	4	2,9
Var denne utdanningen organisert som		
- heltidsstudium	5	10,0
- deltidsstudium	41	82,0
- desentralisert deltidsstudium	4	8,0

Over halvparten av sykepleierne hadde ikke begynt på sykepleierutdanning dersom den ikke var tilbudt desentralisert, mens hver fjerde av dem likevel hadde startet på høgskoleutdanning. Over 50 % svarer at de foretrekker fleksible utdanninger regionalt med samlinger på universitet/høgskole og kun 6,5 % ønsker rene nettbaserte studier.

Nesten to av tre sykepleiere svarer at OPUS ikke har gitt noen form for støtte. Her synliggjør kommentarene at spørsmålet er forstått dit hen at det dreier seg om økonomisk støtte, noe som ikke er tilfelle. Det er derfor grunn til å tro at spørsmålet kan ha blitt mistolket og ikke var godt nok validert i forkant. Spørsmålet var ment rettet mot tilrettelegging av studiet, veiledning osv.

Over 60 % av sykepleierne svarer at høgskoleutdanningen har betydd mye for dem og at de derfor ikke kan krysse av på kun ett av svaralternativene. Kommentarene viser at kombinasjonen Fast jobb – Byttet arbeidsoppgaver – Økt faglig trygghet kommer fram i mange av skjemaene. Kun 2 % har en uendret arbeidssituasjon.

5.3 Viktige rammefaktorer ved studiesentrene

Tabell 8A. Viktig for studiesituasjonen ved OPUS/studiesenteret

	Antall (n)	Prosent (%)
Tilgang til studieplasser/leseplasser		
- lite viktig	24	17,3
- 2	10	7,2
- 3	27	19,4
- 4	21	15,1
- veldig viktig	38	27,3
- ubesvart	19	13,7
Videokonferanseutstyr		
- lite viktig	26	18,7
- 2	7	5,0
- 3	17	12,2
- 4	23	16,5
- veldig viktig	44	31,7
- ubesvart	22	15,8
Medstudenttreff		
- lite viktig	7	5,0
- 2	5	3,6
- 3	13	9,4
- 4	37	26,6
- veldig viktig	65	46,8
- ubesvart	12	8,6
Eksamensmulighet		
- lite viktig	7	5,0
- 2	6	4,3
- 3	12	8,6
- 4	31	22,3
- veldig viktig	64	46,0
- ubesvart	19	13,7
Sosialt		
- lite viktig	5	3,6
- 2	11	7,9
- 3	10	7,2
- 4	43	30,9
- veldig viktig	53	38,1
- ubesvart	17	12,2

Studie- og leseplasser, tilgang til videokonferanseutstyr, medstudenttreff, eksamensmulighet og sosial aktivitet vurderes som det viktigste ved studiesenteret som læringsarena. Flere av disse desentraliserte kullene har hatt tilrettelagt til dels mye forelesninger via videokonferanse, noe som har begrenset behovet for reiseaktivitet i perioder av studiet. Dette har vært viktig for studentene.

Å kunne gjennomføre dagseksamener på det lokale studiesenteret oppleves som svært viktig for de desentraliserte studentene og nesten sju av ti understreker dette. Mange har lang reiseveg til høgskolen og det oppleves som en merbelastning evt. å måtte reise dagen i forvegen for å kunne gå opp til eksamen. Ikke overraskende er

det de som bodde lengst unna høgskolen som vektlegger dette mest. At det sosiale fellesskapet og medstudenttreff vurderes høyt, viser at studiesentrene har en viktig funksjon som møteplass og læringsarena for studentene.

Tabell 8B. Viktig for studiesituasjonen ved OPUS/studiesenteret

	Antall (n)	Prosent (%)
PC-tilgang		
- lite viktig	38	27,3
- 2	14	10,1
- 3	12	8,6
- 4	17	12,2
- veldig viktig	39	28,1
- ubesvart	19	13,7
Internettilgang		
- lite viktig	41	29,5
- 2	18	12,9
- 3	16	11,5
- 4	21	15,1
- veldig viktig	23	16,5
- ubesvart	20	14,4
Fax-/kopieringstilgang		
- lite viktig	31	22,3
- 2	11	7,9
- 3	28	20,1
- 4	25	18,0
- veldig viktig	23	16,5
- ubesvart	21	15,1
Litteraturtilgang		
- lite viktig	19	13,7
- 2	6	4,3
- 3	31	22,3
- 4	25	18,0
- veldig viktig	42	30,2
- ubesvart	16	11,5
Veilederressurser		
- lite viktig	11	7,9
- 2	3	2,2
- 3	23	16,5
- 4	35	25,2
- veldig viktig	51	36,7
- ubesvart	16	11,5
Lokale veiledere		
- lite viktig	12	8,6
- 2	20	14,4
- 3	30	21,6
- 4	25	18,0
- veldig viktig	28	20,1
- ubesvart	24	17,3

Teknisk støtte		
- lite viktig	18	12,9
- 2	16	11,5
- 3	31	22,3
- 4	25	18,0
- veldig viktig	25	18,0
- ubesvart	24	17,3
Administrativ støtte		
- lite viktig	15	10,8
- 2	14	10,1
- 3	47	33,8
- 4	33	23,7
- veldig viktig	9	6,5
- ubesvart	21	15,1
Personaltilgang		
- lite viktig	18	12,9
- 2	15	10,8
- 3	39	28,1
- 4	30	21,6
- veldig viktig	14	10,1
- ubesvart	23	16,5

Når det gjelder PC-tilgang, internett, fax-/kopieringsmulighet viser resultatene at dette har blitt stadig mindre viktig. De første kullene hadde vesentlig større behov for disse tjenestene enn dagens studenter har. Langt flere studenter har i dag egne, bærbare Pcer og i mindre grad behov for tilgang til dette på studiesenteret. De verdsetter teknisk støtte og over halvparten av dem påpeker dette. Trolig er dette mest relatert til teknisk gjennomføring av videokonferanser. Administrativ støtte og tilgang på personalet anses som viktig av hhv. 57,5 % og 49,7 % av sykepleierne.

Tabell 9. Avbrudd i studiene

	Antall (n)	Prosent (%)
Avbrøt du studiet før du ble uteksaminert?		
- ja	3	2,2
- nei	136	97,8
Når avbrøt du studiet?		
- etter første uken	0	0
- etter første måneden	0	0
- senere	3	100
Hadde du tatt eksamen før du avbrøt studiet?		
- ingen eksamen	0	0
- en eksamen	1	33,3
- to eller flere eksamener	2	67,7
De tre viktigste grunner til avbrudd.		
- endring i arbeidssituasjon	0	0
- egen helse	1	33,3
- familiære grunner	0	0

- tidsklemme	0	0
- økonomiske årsaker	1	33,3
- kommunikasjonsproblemer (lang reiseveg)	0	0
- flyttet fra kommunen	0	0
- studiet/emnets vanskelighetsgrad	0	0
- vanskelig å finne ro til å studere hjemme	0	0
- organisatoriske problemer (feil dag, tidspunkt..)	0	0
- manglende forkunnskaper	0	0
- utdanningens utforming og innhold	0	0
- andre årsaker	1	33,3
Tenker du å starte opp igjen på utdanningen?		
- ja	2	67,3
- nei	0	0
- vet ikke	0	0
- ubesvart	1	33,3

De tre studentene som måtte avbryte den fireårige sykepleierutdanningen underveis, var alle godt i gang med studiet før avbrudd. Ingen av avbruddene kan knyttes til selve studiet, men til egen helse, økonomi og andre årsaker. To av disse har i ettertid fullført utdanningen. Når så få svarer at de har hatt avbrudd, er det viktig å påpeke at det blant de som ikke besvarte spørreskjemaet nok var en høyere andel som ikke har fullført utdanningen.

6.0 DATAANALYSE

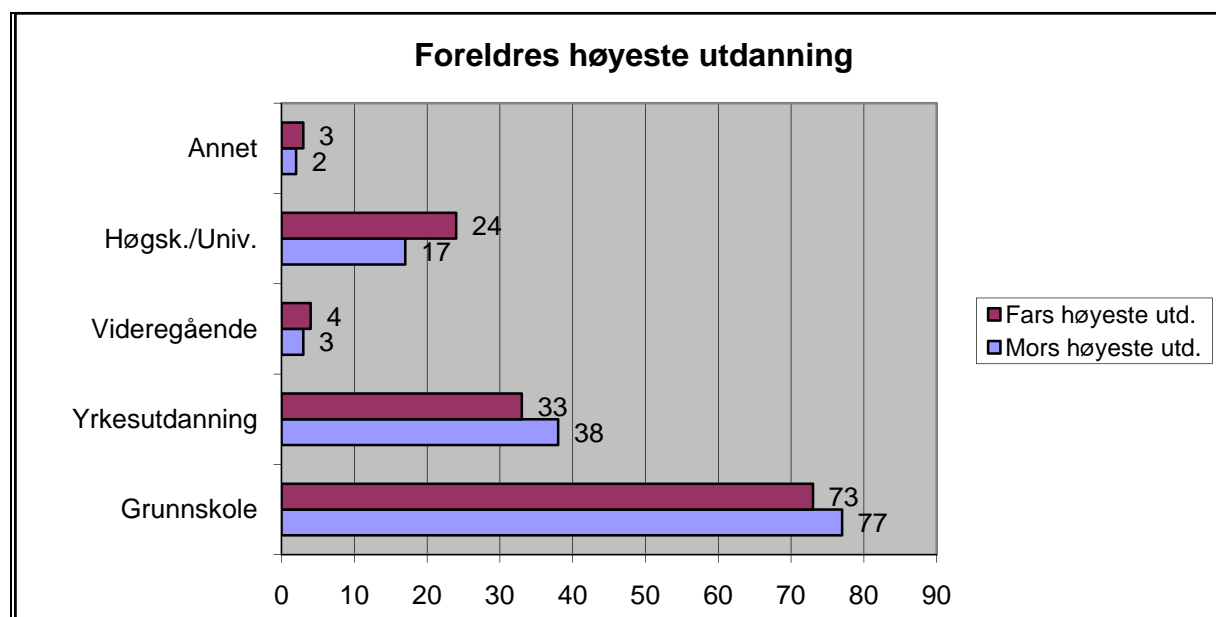
Studenter som gjennomfører fleksible studier i Norge er karakterisert bl.a. ved at de er voksne, dvs. over 25 år, og at de er kvinner (Grepperud 2007). I så måte fyller denne studien om desentraliserte sykepleierstudenter i Oppland karakteristikken for fleksible studenter godt.

6.1 Første generasjon med høyere utdanning

Tabell 10. Har noen i familien høyere utdanning?

		Ja, foreldre	Ja, søsken	Ja, egne barn	Ja, annet familiemedlem	Nei, ingen	Total
Studieperiode	1991-1995	3	8	2	3	8	24
	1993-1997	7	3	2	4	5	21
	1997-2001	5	8	0	7	8	28
	1999-2003	2	7	0	3	5	17
	2001-2005	6	14	3	11	15	49
	Total	23	40	7	28	41	139

Over 70 % (98) av de desentraliserte sykepleierstudentene hadde familiemedlemmer med høyere utdanning, men kun 23 oppgav at en eller begge foreldrene hadde høyere utdanning. Dette betyr at 83,5 % av disse tidligere sykepleierstudentene var første generasjon med høyere utdanning i sin familie. 29 % hadde søsken med høyere utdanning.

Tabell 11. Foreldres høyeste utdanning (N = 137)

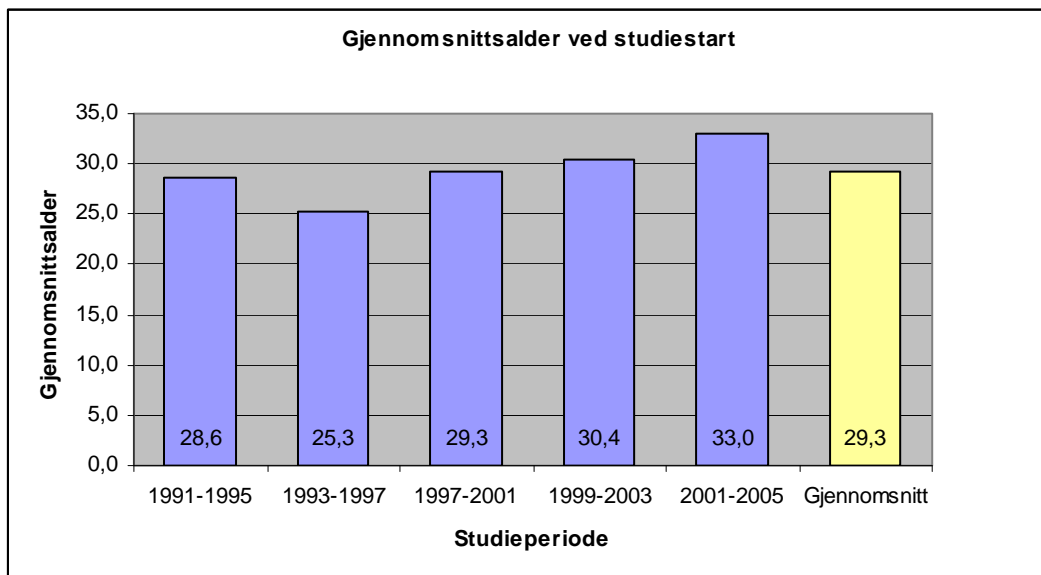
		Fars høyeste utdanning					Total
		Folkeskole/ grunnskole/ realskole	Yrkesutdanning på videregående skoles nivå	Videregående skole med studieforbered- ende linje	Høgskole eller universitet	Annet	
Mors høyeste ut- danning	Folkeskole/ grunnskole/ realskole e.l.	53	13	3	6	2	77
	Yrkesutdanning på videregående skoles nivå	17	18	1	2	0	38
	Videregående skole med studieforberedende linje	3	0	0	0	0	3
	Høgskole/ universitet	0	1	0	16	0	17
	Annet	0	1	0	0	1	2
Total		73	33	4	24	3	137

Svært mange av de desentraliserte studentene var første generasjon i sin familie med høyere utdanning. Seksten sykepleiere svarer at *både* mor og far hadde høyere utdanning, mens det i alt var 17 mødre og 24 fedre med høyere utdanning – dvs. 41 av 274. Med tanke på at Oppland fylke er et av fylkene i landet med lavest andel høyere utdannede innbyggere, er dette interessante tall å følge også framover.

Selv om studentene er første generasjon med høyere utdanning, var de likevel ikke alene om å studere i sin familie, da mange hadde søsken med høyere utdanning. Kanskje er også desentraliserte studenter preget av "Matteuseffekten", dvs. at selv om andelen høyere utdanning i regionen generelt er lav vil den være høy i enkelte familier og/eller kjerneområder. Krysstabellen viser at 53 foreldrepar hadde sin høyeste utdanning på laveste nivå, dvs. at nesten fire av ti hadde foreldre uten utdanning utover grunnskolenivå.

6.2 Voksne studenter med arbeidserfaring

Datamaterialet viser at gjennomsnittsalderen på studentene var 29,3 år ved studiestart og varierte fra 25,3 år til 33 år blant de som besvarte skjemaene.

Bortsett fra for perioden 1993 -1997 har gjennomsnittsalderen økt for hvert kull desentraliserte sykepleierstudenter. I boka "Den usynlige student" (Rønning 2007) skriver Grepperud og Roos at nærmere 90 % av de voksne, fleksible studentene er 30 år eller eldre (s. 48) og at det er verdt å merke seg at gruppen førstegangsstuderende som er over 35 år også ser ut til å øke (s. 52). Kanskje kan det dermed forventes en økning i gjennomsnittsalder blant studenter i fleksible studier også i årene framover.

Studentene som har gjennomført desentralisert sykepleierutdanning i Oppland har i stor grad arbeidserfaring i forkant av studiene og 97,8 % av dem oppgir at de hadde tilleggsforpliktelser i form av omsorgs- eller arbeidsforpliktelser (Tabell 4).

Tabell 12. Hovedbeskjeftigelse før høgstudiene

	Heltidsarbeid	Deltidsarbeid	Arbeids-søkende	Omsorgs-permisjon	Studier/skolegang	Annet	Total
1991-1995	6	9	0	0	4	5	24
1993-1997	6	5	0	0	4	6	21
1997-2001	9	11	1	0	2	5	28
1999-2003	8	7	0	0	0	2	17
2001-2005	14	28	1	1	0	5	49
Total	43	60	2	1	10	23	139

Krysstabellen viser at 74,1 % av studentene (103 av 139) var i hel- eller deltidsarbeid før de begynte å studere. Dette betyr at disse studentene har med seg betydelig arbeidserfaring når de starter profesjonsutdanningen. De fleste har jobbet i kommunal sektor, i pleie- og omsorgsetaten.

Tabell 13. Tidligere utdanning og hovedbeskjeftigelse før sykepleierstudiene

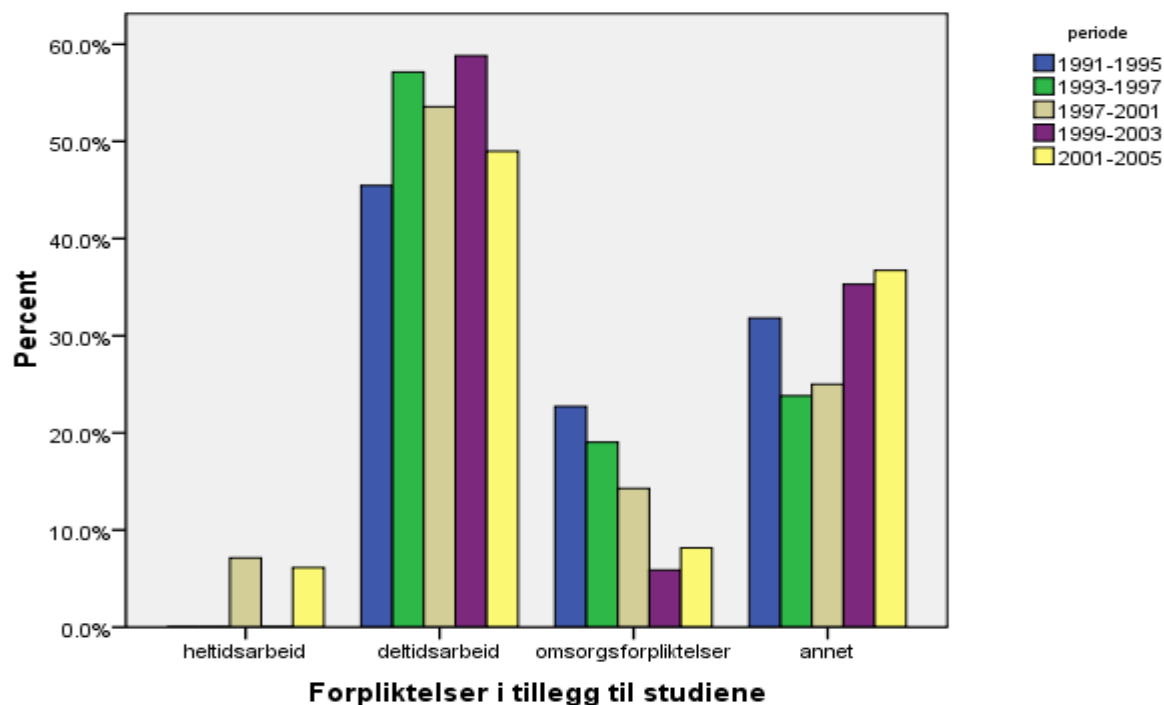
Count		Før høgskolestudiene						Total
		Heltids- arbeid	Deltids- arbeid	Arbeids- søkende	Omsorgs- permisjon	Studier/ skolegang	Annet	
Tidligere utdanning	Universitet/høgskole	10	3	1	0	2	5	21
	Videregående skole	32	46	1	1	8	18	106
	Voksenopplæring	1	8	0	0	0	0	9
	Videregående nivå							
	Grunnskole	0	1	0	0	0	0	1
	Annet	0	2	0	0	0	0	2
	Total	43	60	2	1	10	23	139

Videre viser dataene at 47,6 % (10 av 21) av de som hadde høgere utdanning fra tidligere også hadde heltidsarbeid i forkant av sykepleierstudiene, mens blant de som hadde utdanning på videregående skoles nivå var det 28,7 % (33 av 115) som hadde heltidsarbeid.

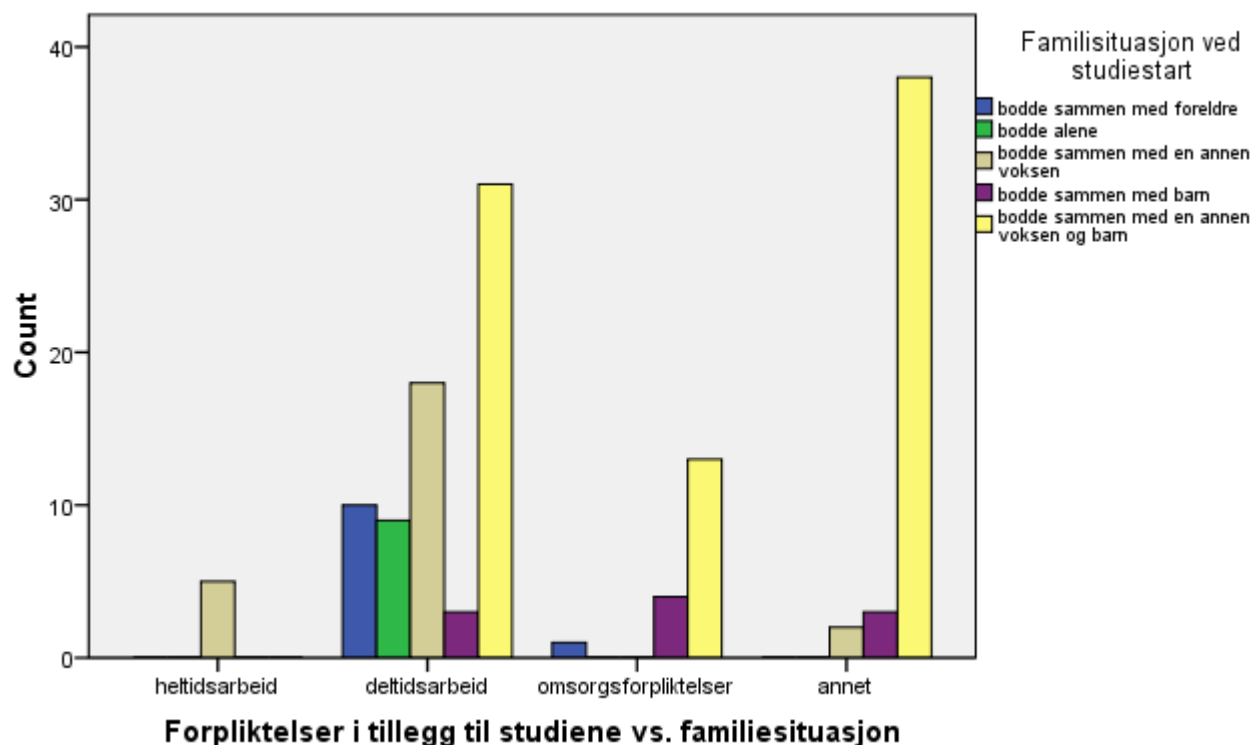
Tabell 14. Forpliktelser i tillegg til studiene

		Heltidsarbeid	Deltidsarbeid	Omsorgs- forpliktelser	Annet	Total
Periode	1991-1995	0	10	5	7	22
	1993-1997	0	12	4	5	21
	1997-2001	2	15	4	7	28
	1999-2003	0	10	1	6	17
	2001-2005	3	24	4	18	49
Total		5	71	18	41	137

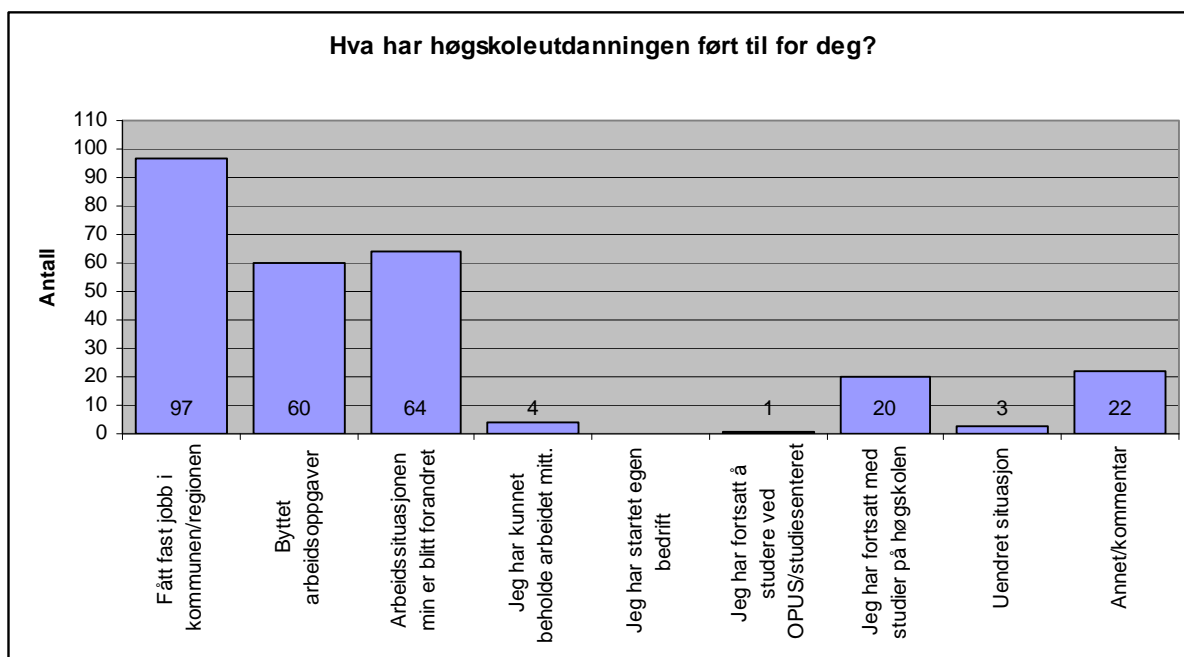
Underveis i studiet er det, naturlig nok, en markant nedgang i antall studenter med heltidsarbeid. Desentralisert sykepleierutdanning er tilrettelagt over 4 år, noe som medfører 75 % studieprogresjon og krav om tilsvarende studieinnsats, dvs. gjennomsnittelig 30 timer per uke. Når 41 sykepleier har svart "annet" på dette spørsmålet, viser kommentarene at dette nesten utelukkende betyr at studentene hadde både omsorgs- og arbeidsforpliktelser. Bortsett fra de atten som oppgir omsorgsforpliktelser har de andre altså vært i deltidsarbeid ved siden av studiene. Stillingsprosenten varierer mye, fra avtaler om helge- og feriearbeid til fast stilling opp mot 50 – 75 %. Disse studentene er dermed også verdifulle arbeidstakere underveis i studiene, noe som er karakteristisk for studenter i fleksible deltidsstudier. En nasjonal norsk kartlegging (Rønning, 2007) viser at 1/3 av studentene i fleksibel utdanning er i deltidsarbeid. Den samme undersøkelsen synliggjør i tillegg at over 50 % er i heltidsarbeid. Det er verdt å merke seg at det da ikke framkommer hvilke type studier de enkelte er studenter ved, men det er nærliggende å tenke at dette omfatter et gjennomsnitt av alle fleksibelt tilrettede studier, fra halvårsheter til bachelor- og masterstudier.

For mange desentraliserte studenter i alternativt tilrettelagte studier er trekantforholdet utdanning, arbeid og omsorgsforpliktelser en realitet, noe begrepet "den trippelarbeidende fjernstudent" (Rognstad, 2001) også indikerer. Vi ser at studenter fra alle kullene i denne studien også kan karakteriseres ved dette. I gjennomsnitt var 51 % av studentene i deltidsarbeid i studietiden. Kolonnen "annet" er benyttet av de som hadde både deltidsarbeid og omsorgsforpliktelser. Dette gjelder nesten 30 % av studentene. Til sammen var dermed over 80 % av disse studentene i deltidsarbeid i studietiden.

Kun 3,6 % (5 studenter) var i heltidsarbeid og datamaterialet viser at ingen av disse fem bodde sammen med barn, men de bodde sammen med annen voksen. Det var to menn og tre kvinner i denne gruppen. Også her viser kommentarene at rubrikken "annet" er valgt av de som både hadde deltidsarbeid og omsorgsforpliktelser.

Den desentraliserte sykepleierutdanningen har ført til endringer på mange områder for den enkelte. 97 av 139 har fått fast jobb i kommune/region i etterkant og bytte av arbeidsoppgaver/endret arbeidssituasjon har vært viktig for svært mange. Ingen har

startet egen bedrift og bare en svarer at han/hun har fortsatt å studere ved OPUS, mens 20 har fortsatt med studier ved høgskolen. Av kommentarene under "Annet" framkommer det bl.a. økt faglig sikkerhet, økt trygghet i arbeidet og økt selvtillit. Her kunne sykepleierne krysse av på flere alternativer.

6.3 Voksne studenter foretrekker deltids- og desentralisert utdanning

Studien viser at studentene på desentralisert sykepleierutdanning er en målgruppe som i stor grad ikke ville vært aktuelle kandidater til et ordinært heltidsstudium. Over halvparten av dem svarer at de ikke ville startet på utdanningen dersom den ikke var desentralisert og ytterligere nesten 21 % svarer "vet ikke" på dette spørsmålet. Den voksne studenten er hovedmålgruppen for fleksible utdanninger, noe også denne studien viser. Kun hver fjerde av disse studentene ville startet på et tilsvarende studie som ikke var organisert desentralisert (tabell 3). Tallene synliggjør at det er viktig for utdanningsinstitusjonene å tenke på alternativ organisering av lengre høgskoleutdanninger på bachelornivå, ikke bare etter- og videreutdanning av kortere varighet.

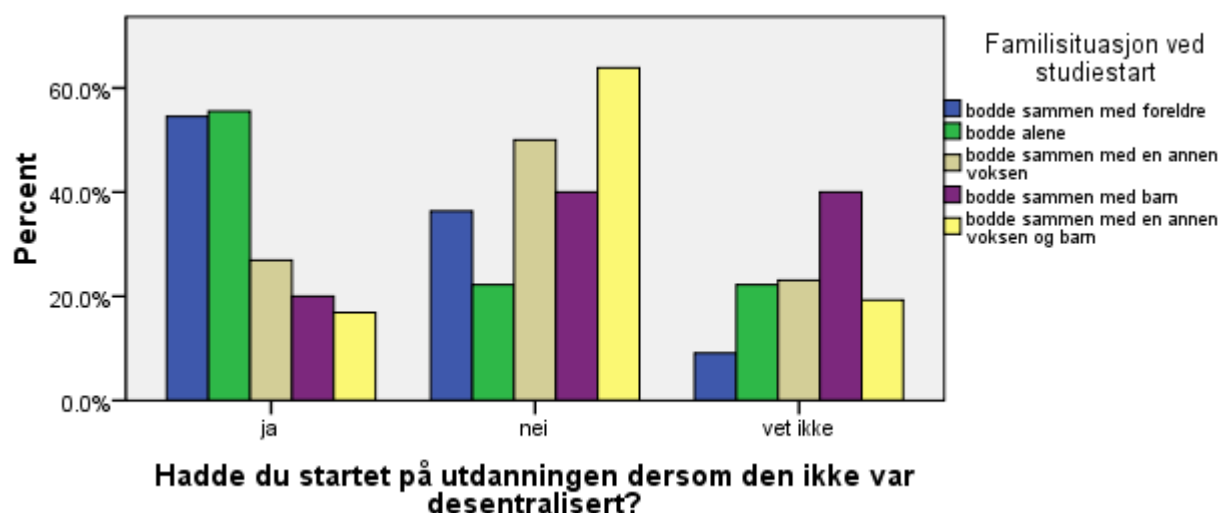
Tabell 15. Hadde du startet på utdanningen dersom den ikke var tilrettelagt desentralisert?

Count	Ja	Nei	Vet ikke	Total
Studie- 1991-1995	11	11	2	24
periode 1993-1997	6	10	5	21
1997-2001	9	13	6	28
1999-2003	0	12	5	17
2001-2005	8	30	11	49
Total	34	76	29	139

Tabell 16. Hadde du startet på utdanningen dersom den ikke var tilrettelagt desentralisert? Relatert til familiesituasjon.

Count	Ja	Nei	Vet ikke	Total
Familiesituasjon Bodde sammen med foreldre	6	4	1	11
ved studiestart Bodde alene	5	2	2	9
Bodde sammen med en annen voksen	7	13	6	26
Bodde sammen med barn	2	4	4	10
Bodde sammen med en annen voksen og barn	14	53	16	83
Total	34	76	29	139

Krysstabellene viser hvorvidt studentene i de ulike kullene hadde startet utdanningen dersom den ikke var tilbudt desentralisert og om familiesituasjon ved studiestart kan relateres til dette valget. Det kan se ut til at et desentralisert tilbud har blitt viktigere og viktigere for hvert kull. Dette kan ha ulike årsaker, blant annet at en må forvente at den desentraliserte sykepleierutdanningen ved Høgskolen i Gjøvik har blitt stadig bedre kjent i regionene og at tidligere studenter har vært gode "ambassadører" for utdanningen. I de to siste kullene kommer det fram at kun åtte av 66 studenter hadde startet utdanningen dersom den ikke var desentralisert og hele 64 % (42 av 66) svarer her at de da ikke ville begynt på utdanningen.

Ser vi på familiesituasjon ved studiestart viser grafen, naturlig nok, at de som bodde alene eller sammen med foreldre i størst grad ville begynt på høgskoleutdanning selv om den ikke var desentralisert, mens studentene som var etablerte med egne familier ikke ville gjort dette. Av de 93 som hadde barn ved studiestart svarer kun 16, altså 17 % at de ville ha begynt på en høgskoleutdanning som ikke var tilrettelagt desentralisert.

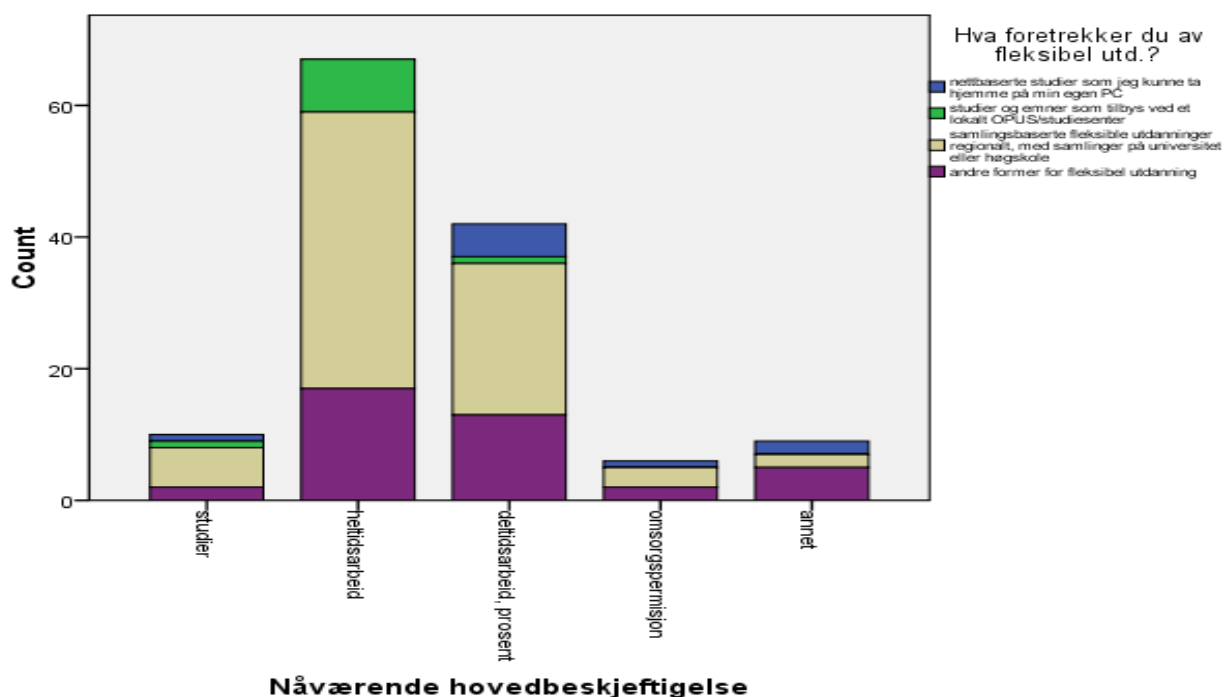
Tabell 17. Bosted ved studiestart * Hadde du startet hvis ikke desentralisert? (N=138)

Count		Ja	Nei	Vet ikke	Total	
Bosted ved studiestart	Dovre	0	2	0	2	
	Etnedal	0	1	0	1	
	Gausdal	2	0	0	2	
	Gjøvik	3	0	3	6	
	Gran	3	8	4	15	
	Jevnaker	0	3	0	3	
	Lesja	2	1	0	3	
	Lillehammer	1	2	1	4	
	Lom	1	2	0	3	
	Lunner	1	1	0	2	
	Nord Aurdal	2	8	5	15	
	Nord Fron	1	5	2	8	
	Sel	4	6	3	13	
	Skjåk	1	1	0	2	
	Søndre Land	1	6	1	8	
	Sør Aurdal	1	4	1	6	
	Vang	0	2	0	2	
	Vestre Slidre	0	3	1	4	
	Vestre Toten	2	1	0	3	
	Vågå	0	3	0	3	
	Østre Toten	3	3	2	8	
	Øystre Slidre	1	5	3	9	
	Ringsaker	3	3	3	9	
	Andre kommune utenfor Oppland	2	5	0	7	
		Total	34	75	29	138

Ser vi på om det er sammenheng mellom bosted ved studiestart og om studentene ville ha startet på utdanningen dersom den ikke var organisert desentralisert, er det interessant å merke seg at studenter med bosted langt unna høgskolen i stor grad ser ut til ikke å ville ha begynt på utdannelsen dersom den ikke var desentralisert. Studentene fra kommunene Dovre, Jevnaker, Vang, Vestre Slidre og Vågå ville ikke begynt på en ordinær høgskoleutdanning. Naturlig nok ville deltagelsen vært større fra kommuner som Gjøvik, Vestre - og Østre Toten.

Tabell 18. Nåværende hovedbeskjeftigelse * Hva foretrekker du av fleksibel utdanning.?

		Nettbaserte studier som jeg kunne ta hjemme på min egen PC	Studier og emner som tilbys ved et lokalt OPUS/studiesenter	Samlingsbaserte fleksible utdanninger regionalt, med samlinger på universitet eller høgskole	Andre former for fleksibel utdanning	Total
Nåværende hovedbeskjeftigelse	Studier	1	1	6	2	10
	Heltidsarbeid	0	8	42	17	67
	Deltidsarbeid	5	1	23	13	42
	Omsorgspermisjon	1	0	3	2	6
	Annet	2	0	2	5	9
	Total	9	10	76	39	134

Dersom studentene står overfor valget mellom ulike typer fleksible utdanninger, viser studien at nesten 56,7 % foretrekker samlingsbaserte fleksible utdanninger regionalt, med samlinger på universitet/høgskole. Kun 6,7 % foretrekker nettbaserte studier som de kan ta hjemme på egen PC og 7,5 % vil foretrekke studier/emner som tilbys ved et lokalt OPUS.

I følge Grepperud (2007) er fysiske møter, eller samlinger, en viktig del av en fleksibel studiemodell (s. 110), i mange tilfeller helt avgjørende både for valg av

studium og for å forhindre frafall underveis. Samlinger blir vurdert positivt, også av voksne studenter som er i gang med lengre, fleksible studier. Dette stemmer godt overens med resultatene i denne studien. Etter mange års arbeid med denne målgruppen, er det definitivt en erfaring at lengre, fleksible høyskoleutdanninger bør organiseres slik at de inkluderer samlinger og fysiske møter. Mange trekker også dette fram som vesentlig for opprettholdelse av motivasjon og framdrift gjennom studiet.

Tabell 19. Etter-/videreutdanning relatert til organisering av studiet

		Organisering			
		Heltidsstudium	Deltidsstudium	Desentralisert studium	Total
Etter-/ Videre- utdanning	Ja	5	41	3	49
	Nei	0	0	1	1
	Total	5	41	4	50

Mer enn hver tredje av sykepleierne har i ettertid gjennomført etter-/videreutdanning og 82 % av dem gjennomførte også denne som et deltidsstudium.

Tabell 20. Gjennomført etter- og videreutdanning

		Studieperiode					Total
		1991-1995	1993-1997	1997-2001	1999-2003	2001-2005	
Etterutdanning	Ja	10	14	13	5	7	49
	Nei	12	7	15	12	40	86
Total		22	21	28	17	47	135

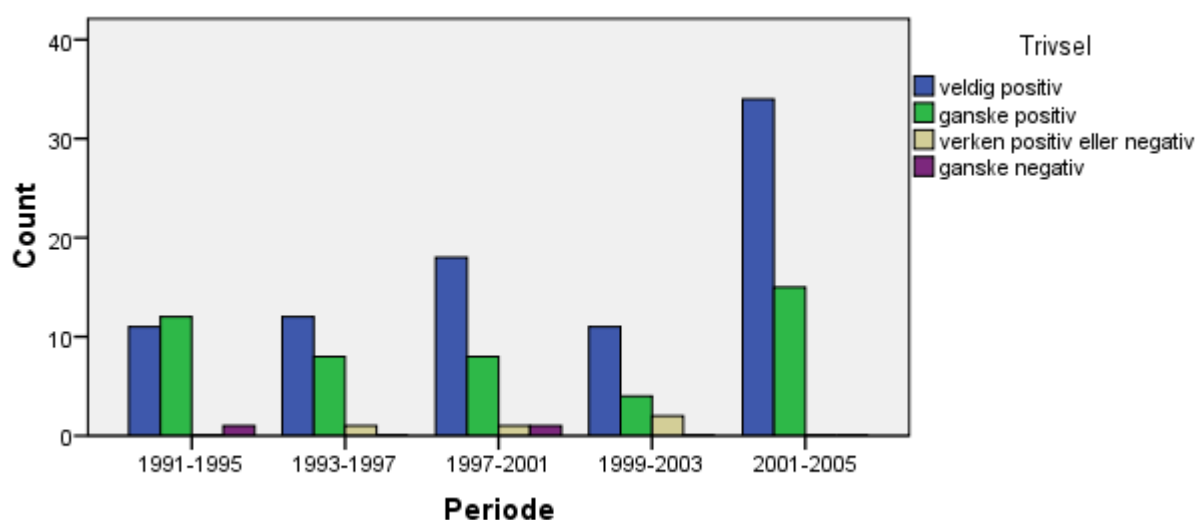
Krysstabellen her synliggjør at det er sykepleiere som var studenter ved de tre første kullene som i størst grad har gjennomført etter- og videreutdanning, et resultat som var forventet. Videreutdanning for sykepleiere krever ofte minimum 1 – 2 års relevant yrkeserfaring. Det er også sannsynlig at voksne personer, som har investert fire år for å gjennomføre en profesjonsutdanning, avventer en periode før de evt. går i gang med nye studier.

6.4 Tilbakeblikk på utdanningen

Som det framkom av frekvenstabell 6 (kap. 5.2) har studentene trivdes godt og opplevd mye støtte under utdanningen.

Tabell 21. Trivsel

	Veldig positiv	Ganske positiv	Verken positiv eller negativ	Ganske negativ	Total
Periode 1991-1995	11	12	0	1	24
1993-1997	12	8	1	0	21
1997-2001	18	8	1	1	28
1999-2003	11	4	2	0	17
2001-2005	34	15	0	0	49
Total	86	47	4	2	139

Krysstabellen og grafen viser at det er det siste kullet, 2001-2005 som har trivdes best av alle. Her svarer alle positivt på dette spørsmålet. I alt er det bare to studenter som svarer negativt ang. trivsel, mens fire har et verken positivt eller negativt forhold til trivsel under utdanningen.

Tabell 22. Lærerstøtte

	Veldig positiv	Ganske positiv	Verken negativ eller positiv	Ganske negativ	Veldig negativ	Total
Periode 1991-1995	8	9	5	0	1	23
1993-1997	5	11	4	1	0	21
1997-2001	15	12	1	0	0	28
1999-2003	9	6	2	0	0	17
2001-2005	21	22	3	1	0	47
Total	58	60	15	2	1	136

Også når det gjelder lærerstøtte ser det ut til at det siste kullet er mest fornøyd; 43 av 47 opplevde lærernes støtte underveis i studiet som positiv. Tre studenter av 136 mente lærerstøtten var negativ.

Tabell 23. Medstudentstøtte

	Veldig positiv	Ganske positiv	Verken negativ eller positiv	Ganske negativ	Total
Periode 1991-1995	8	11	4	0	23
1993-1997	10	7	3	1	21
1997-2001	18	7	3	0	28
1999-2003	9	8	0	0	17
2001-2005	30	16	1	1	48
Total	75	49	11	2	137

De desentraliserte sykepleierstudentene har opplevd støtten fra medstudenter som positiv. Nesten ni av ti (89,3 %) svarer veldig- eller ganske positiv på dette spørsmålet.

Tabell 24. Familiestøtte

	Veldig positiv	Ganske positiv	Verken negativ eller positiv	Ganske negativ	Veldig negativ	Total
Periode 1991-1995	10	10	2	0	1	23
1993-1997	11	8	1	1	0	21
1997-2001	17	5	4	2	0	28
1999-2003	12	5	0	0	0	17
2001-2005	33	10	3	2	0	48
Total	83	38	10	5	1	137

Nesten ni av ti tidligere desentraliserte sykepleierstudenter opplevde støtten fra familien som positiv. Kun en svarer veldig negativ på dette spørsmålet.

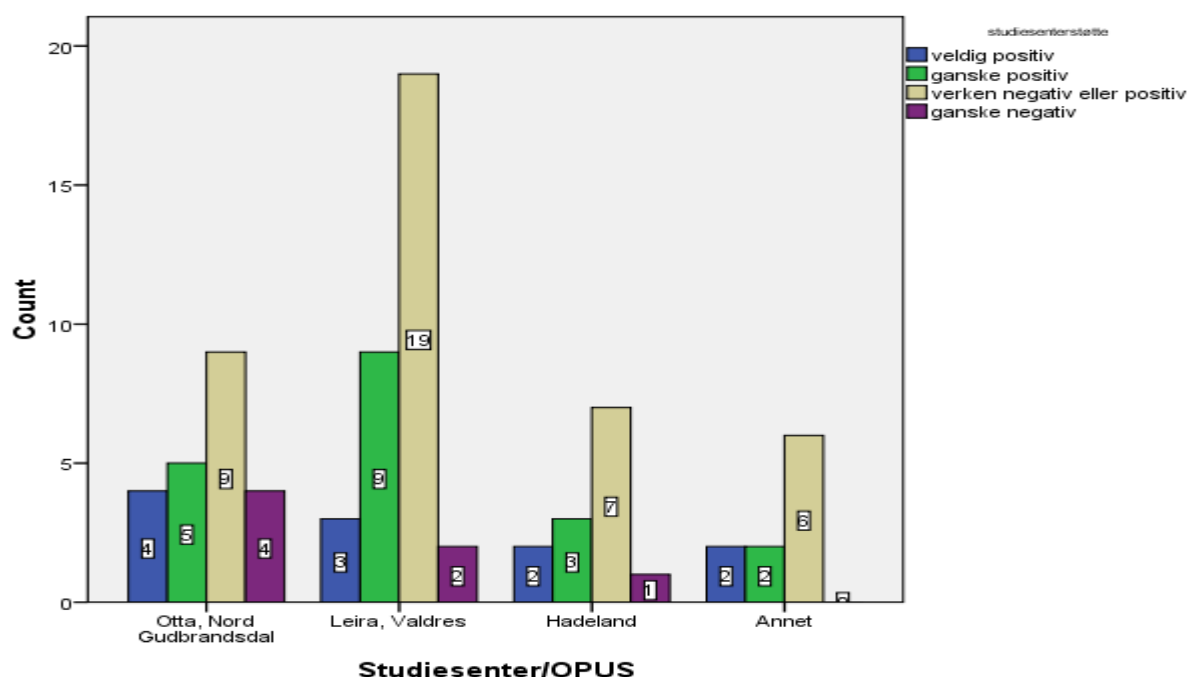
6.5 OPUS/Studiesentrene er en viktig arena for studentene

I tabell 8 framkom det at de desentraliserte sykepleierstudentene opplever studiesentrene som viktige spesielt når det gjelder tilgang på leseplasser, videokonferanseutstyr, for å treffe medstudenter, ha tilgang på veiledere, som eksamensarena og som en sosial arena i studietiden.

Tabell 25. Studiesenterstøtte

	Veldig positiv	Ganske positiv	Verken negativ eller positiv	Ganske negativ	Veldig negativ	Total
Periode 1991-1995	0	3	9	0	0	12
1993-1997	0	4	11	0	2	17
1997-2001	2	9	13	3	0	27
1999-2003	3	5	8	1	0	17
2001-2005	7	10	27	3	0	47
Total	12	31	68	7	2	120

Tilbakemeldingene på spørsmålet om studiesenterstøtten viser at over halvparten av de 120 som har besvart spørsmålet har opplevd studiesenterstøtten som verken positiv eller negativ. For de to tidligste kullene kan nok det forklares ut i fra at disse kullene ikke var knyttet opp mot noe studiesenter i utgangspunktet. Den desentraliserte undervisningen for disse kullene foregikk til dels på andre arenaer; i kulturhus, i høgskolens lokaler på Brandbu, på videregående skoler (Otta og Leira) m.m. Først fra 1997 ble deler av kullenes undervisning lagt direkte i tilknytning til OPUSene i Oppland, ikke minst med innføring av forelesninger via videokonferanse. Det siste kullet som var inkludert i undersøkelsen, kull 2001, har svart mest positivt på alle disse spørsmålene. Det kan bety at den desentraliserte utdanningen har blitt bedre med årene, men det kan selvfølgelig også bety at det er de sist utdannede studentene som husker studiegjennomføringen best.

Grafen viser 78 sykepleiere har besvart spørsmålene om OPUS-tilhørighet og fornøydhet med studiesenterstøtten. De fleste (41) har et verken negativt eller positivt forhold til studiesenterstøtten, mens i alt 31 har et positiv opplevelse av støtten fra studiesenteret. Kun sju er ganske negative.

Det som ikke framkommer av tallene, er at de desentraliserte sykepleierstudentene i Oppland i stor grad benytter studiesentrene også som møteplass for arbeid i basisgruppene, dvs. at de møtes i mindre grupper for å arbeide med oppgaver og obligatoriske arbeidskrav. Det oppleves som viktig for mange voksne studenter i fleksible studier at de kan møtes til studiearbeid på en felles, "nøytral" arena. I motsetning til om de møtes hjemme hos hverandre, ser det ut til at å møtes på OPUS legitimerer det å bruke tid på studiet på en helt annen måte. Dette gjelder både i forhold til familie, venner og arbeidsgivere. For å gjennomføre en lang høgskoleutdanning kreves struktur på hverdagen og evne og mulighet til å integrere utdanningen i hverdagslivet. Studentrollen får mindre fokus blant de voksne

studentene. "På høgskolen er jeg student – hjemme er jeg gardkjerring" sier en av studentene (Rognstad 1999) og viser til at verken hun selv eller personer i nærmiljøet definerer henne som student "til hverdags". Det å kunne benytte et OPUS som læringsarena innimellom de fysiske samlingene på høgskolen, er med på å løfte fram studentrollen og legitimere bruk av tid på studiearbeid.

6.6 88 % bor fortsatt i regionene!

En av målsettingene for å gjennomføre desentralisert sykepleierutdanning ved Høgskolen i Gjøvik var å imøtekomme regionenes behov for høgskoleutdannet helsepersonell. Sykepleiermangelen i Oppland var stor og særlig var dette merkbart i pleie- og omsorgstjenesten i kommunen. Intensjonen var å nå en målgruppe studenter som var etablerte i kommunene og som etter endt utdanning vill tilføre kommunene sårt tiltrengt kompetanse. Sykepleierne ble derfor også spurt om bosted ved studiestart og nåværende bosted.

Tabell 26. Bosted

		Bosted ved studiestart		Nåværende bosted (2007)		
		Frequency	Percent	Frequency	Percent	
Valid	Dovre	2	1,4	2	1,4	
	Etnedal	1	,7	1	,7	
	Gausdal	2	1,4	1	,7	
	Gjøvik	6	4,3	9	6,5	
	Gran	15	10,8	12	8,6	
	Jevnaker	3	2,2	3	2,2	
	Lesja	3	2,2	2	1,4	
	Lillehammer	4	2,9	7	5,0	
	Lom	3	2,2	2	1,4	
	Lunner	2	1,4	2	1,4	
	Nord Aurdal	15	10,8	15	10,8	
	Nord Fron	8	5,8	8	5,8	
	Sel	13	9,4	12	8,6	
	Skjåk	2	1,4			
	Søndre Land	8	5,8	8	5,8	
	Sør Aurdal	6	4,3	5	3,6	
	Vang	2	1,4	1	,7	
	Vestre Slidre	4	2,9	4	2,9	
	Vestre Toten	3	2,2	4	2,9	
	Vågå	3	2,2	3	2,2	
	Østre Toten	8	5,8	7	5,0	
	Øystre Slidre	9	6,5	5	3,6	
	Ringsaker	9	6,5	8	5,8	
	Andre kommune utenfor Oppland	7	5,0	17	12,2	
	Total		138	99,3	138	99,3
	Missing	Missing	1	,7	1	,7
Total		139	100,0	139	100,0	

De desentraliserte studentene måtte fram til nylig dokumentere hjemstedsadresse for å bli tatt opp som studenter. Dataene her viser at 131 av studentene bodde i Oppland fylke eller Ringsaker kommune i Hedmark ved studiestart. Syv studenter bodde utenfor Oppland eller Ringsaker og ett skjema var ubesvart. På nåværende bosted svarer 121 at de fortsatt bor i kommuner i Oppland eller i Ringsaker kommune, mens 17 bor utenfor dette området. Fjorten studenter har flyttet mellom kommuner innad i Oppland Fylke. Også her er det ett ubesvart skjema.

Tabellen viser at 23 kommuner i Oppland er representert i studien ved å ha hatt desentraliserte sykepleierstudenter boende i sin kommune ved studiestart. Det er interessant at en kommune fra hver region har spesielt mange tidligere desentraliserte studenter; Gran, Nord Aurdal og Sel har hhv. 12, 15 og 12 sykepleiere utdannet desentralisert. Bykommunene Gjøvik og Lillehammer har økt sin andel noe. Da kommunene Nordre Land, Ringebu, Sør Fron og Øyer ikke er med i tabellen, skyldes det at studenter fra "Land-kommunene" hovedsakelig har gått på ordinære deltidsstudier – og ikke desentralisert. Det samme gjelder Øyer kommune. Studenter fra Ringebu og Sør Fron var lenge ikke aktuelle desentraliserte studenter, da man forholdt seg til region Nord-Gudbrandsdalen, dvs. fra Sel og nordover. Regionen er nå endret til å omfatte hele Gudbrandsdalen.

Tabellen viser at kun 10 sykepleier har flyttet ut av fylket etter endt utdanning og at 121 av de 138 som har besvart spørsmålet fortsatt er bofaste i regionene i fylket, altså 88 %!

Tabell 27. Studieperiode relatert til nåværende hovedbeskjeftigelse (N=139)

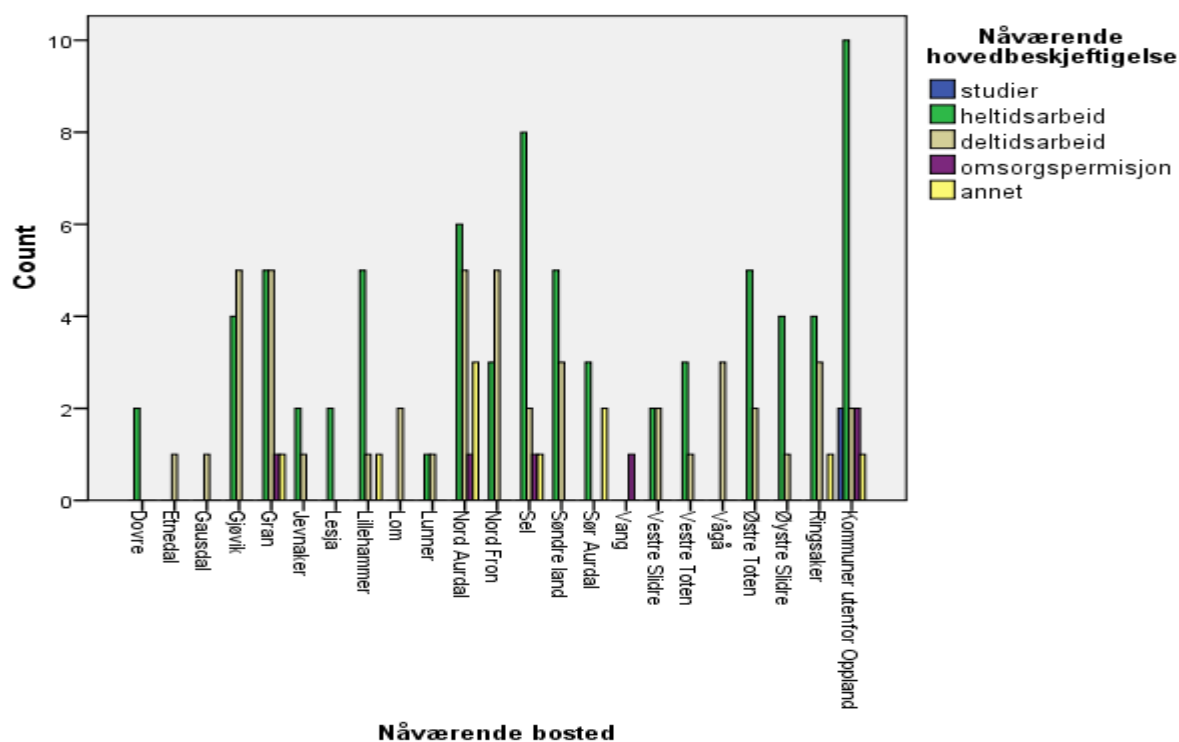
		Nåværende hovedbeskjeftigelse					Total
		Studier	Heltidsarbeid	Deltidsarbeid	Omsorgs- permisjon	Annet	
Studie- periode	1991-1995	0	12	11	1	0	24
	1993-1997	0	13	5	1	2	21
	1997-2001	1	15	6	3	3	28
	1999-2003	0	9	6	0	2	17
	2001-2005	1	26	18	1	3	49
	Total	2	75	46	6	10	139

I etterkant av studiene er det 121 sykepleiere som er i hel- eller deltidsarbeid, ingen er arbeidssøkende. 75 personer er i heltidsarbeid, altså 54 %. De to som nå har studier som hovedbeskjeftigelse er også i arbeid ved siden av, det er også noen av de som svarer "Annet" - slik at det totale tallet når det gjelder deltidsarbeid er 53. Likeledes har de fleste av de seks som er i omsorgspermisjon også en arbeidsgiver de skal tilbake til etter endt permisjon. Vi ser at andelen heltidsarbeid har økt etter studiene. Det er verdt å merke seg at blant de 46 som har deltidsarbeid er det mange som kommenterer at de gjerne skulle hatt høyere stillingsbrøk, evt. heltidsarbeid, og at alle disse er kvinner.

Tabell 28. Nåværende bosted relatert til hovedbeskjeftigelse (N=138)

Nåværende bosted	Nåværende hovedbeskjeftigelse					
	Studier	Heltids- arbeid	Deltids- arbeid	Omsorgs- permisjon	Annet	Total
Gudbrandsdalen		15	13	1	1	30
Valdres		15	9	2	5	31
Hadeland		8	7	1	1	17
Andre kommuner, inkl. Ringsaker		17	9		1	27
Gjøvik		4	5			9
Lillehammer		5	1		1	7
Kommuner utenfor Oppland	2	10	2	2	1	17
Total	2	74	46	6	10	138

Krysstabellen viser at det i alle regioner, med unntak av Gjøvik, er flere som jobber i heltids- enn i deltidsstilling. Kun to studenter hadde studier som hovedbeskjeftigelse, ingen av disse bor i Oppland.

Grafen viser en oversikt over fordelingen av sykepleiernes hovedbeskjeftigelse i forhold til nåværende bostedskommune i 2007. 138 sykepleiere har besvart begge disse spørsmålene. Av disse er 74 i heltidsarbeid og 46 jobber deltid. Det framkommer ikke hvilken stillingsstørrelse som ligger i deltidsarbeid, heller ikke om dette er ønsket eller uønsket deltidsarbeid.

Ved kontroll av kommentarene når det gjelder stillingsstørrelse for de som arbeider deltid, kommer det fram at til sammen 53 studenter oppgir deltidsarbeid. Det betyr at det, i tillegg til de 46 som har oppgitt deltidsarbeid som sin hovedbeskjeftigelse, er sju

studenter som under svarrubrikken "Annet" har kommentert at de kombinerer permisjon med deltidsarbeid eller at annen aktivitet kombineres med deltidsarbeid – uten at dette anses som hovedbeskjeftigelse.

Tabell 29. Deltidsstilling, prosentandel av hel stilling (N=53)

Prosent	Antall	Prosent
75 % - 99 %	31	58,5
50 % - 74 %	21	39,6
Ikke oppgitt prosentandel	1	1,9
Total	53	100

Frekvenstabellen viser at alle som er i deltidsstilling jobber over 50 % stilling og nesten 60 % jobber over 75 % stilling. De fleste av disse har stillingsstørrelser på 50, 60 eller 75 %. Det er likevel mange eksempler på andre stillingsstørrelser; 53 %, 61 %, 67 %, 72,5 %, 82 % og 93 %. Svært mange av de deltidsarbeidende kommenterer dessuten at de "jobber ekstra" eller at de ønsker høyere stillingsprosent.

7.0 DESENTRALISERT SYKEPLEIERUTDANNING – EN RESSURS FOR REGIONENE I OPPLAND FYLKE

Et av målene med fleksible studier i høyere utdanning er å tilby høyere utdanning til voksne studenter som ellers ikke kan eller vil følge ordinære heltids utdanningstilbud ved utdanningsinstitusjonene. Desentralisert sykepleierutdanning ved Høgskolen i Gjøvik har hele tiden hatt et ønske om å nå denne målgruppen, samt å imøtekomme regionenes behov for høyere utdannet helsepersonell. Oppland fylke har, med sin lave andel personer med høyere utdanning, i så måte kanskje et spesielt behov for at utdanningsinstitusjonene imøtekommer behovet for fleksible utdanninger og ser dette som et ledd i høgskolenes ansvar for regional utvikling i fylket.

Kvinnen dominerer i fleksible studier generelt og dette gjelder også i desentralisert sykepleierutdanning ved Høgskolen i Gjøvik. Av de 139 besvarte skjemaene var over 94 % kvinner. Nesten 67 % av dem hadde egne barn da de startet utdanningen.

Den gjennomførte studien viser at høgskolen i stor grad har nådd den aktuelle målgruppen og at dette er personer som er etablerte i regionene, både i for- og etterkant av studiene. Når 88 % av de 139 som besvarte spørreskjemaene svarer at de fortsatt bor og jobber i regionene og at kun hver fjerde av dem helt sikkert ville ha begynt på en høgskoleutdanning som ikke var tilrettelagt desentralisert, viser dette at utdanningen har tilført kommunene betydelige ressurser i form av høyere utdannet personell. Det at 74 % av dem var i arbeid i forkant av studiene og 86 % var i jobb parallelt med studiene viser at dette var studenter med arbeidserfaring og med forpliktelser utover det å være studenter, i tillegg til at de også var arbeidstakere i løpet av studietiden. Nåværende arbeidssituasjon synliggjør en økning i antall personer med heltidsarbeid og at ca. 70 % av dem har fått fast stilling i kommunen eller regionen. Mange er fortsatt i deltidsarbeid og flere av dem skriver i sine kommentarer at de ønsker heltidsstilling eller høyere stillingsbrøk. 43 av de 44 som jobber i deltidsstilling er kvinner, mens syv av åtte menn er i heltidsstilling.

Noen negative erfaringer ved utdanningen blir trukket fram blant de tidligere desentraliserte sykepleierstudentene. Savn av studentmiljø ble kommentert, særlig av de yngste. Likeledes var det noen som mente det var vanskelig å få kontakt med lærerne og høgskolen og at det hadde vært en del tekniske problemer ved bruk av videokonferansene. Noen mente denne studieformen gav studentene liten studentfølelse og enkelte mente de hadde hatt for liten støtte i familien. Noen påpekte at et desentralisert studium krever svært mye selvdisiplin av den enkelte og at det ble for mye gruppearbeid. De to siste ble imidlertid like ofte nevnt som noe positivt ved studiet; det å kunne styre studiesituasjonen i så stor grad selv og å legge opp arbeidet sammen med de andre i basisgruppa ble av flere vurdert som svært verdifullt.

De tidligere studentene trekker fram svært mange positive erfaringer ved å studere ved en desentralisert utdanning. Kommentarene kan i grove trekk inndeles i 3 kategorier:

- Svært viktig å kunne bo hjemme og kombinere utdanning med det å ha barn, familie og arbeid.
- Det er økonomisk besparende å slippe å flytte for å gjennomføre høyere utdanning.

- Lokale basisgrupper og studiesentra i regionen er viktige for et godt læringsmiljø og gir kortere reiseavstand til læringsarenaen, samt mulighet til å bli særdeles godt kjent med medstudenter i regionen.

Fleksible studenter ønsker fleksible studier. Når kun 24,5 % av studentene svarer at de ville startet på studiet dersom det ikke var tilrettelagt desentralisert, er det et klart signal til både utdanningsinstitusjoner og regionale myndigheter om at desentralisert utdanning treffer en målgruppe som ellers kunne falt utenfor høyere utdanning. At 88 % av de ferdig utdannende sykepleierne fortsatt bor og arbeider i regionene i Oppland synliggjør verdien av desentralisert utdanning for distrikts-Norge. Disse er stabile arbeidstagere med en kompetanse som er viktig for pleie- og omsorgstjenesten i kommunen. Vi forventer en pasientgruppe med stadig mer komplekse behandlings- og pleiebehov i kommunesektoren framover, noe som også krever økt kompetanse blant helsepersonell. Et tankekors er det likevel at bare 54 % av de desentralisert utdannede sykepleierne jobber i fulle stillinger og at det blant de som jobber deltidsstilling er mange som kommenterer at de ønsker høyere stillingsbrøk. Med tanke på dagens, og fremtidens, behov for økt kompetanse i pleie- og omsorgstjenesten i kommunene, vil det være mye kompetanse og arbeidskraft å hente ved å tilby høyere stillingsbrøk til de som ønsker dette.

Studien viser at desentralisert sykepleierutdanning har bidratt til tilførsel av økt kompetanse i sykepleietjenesten i Oppland. Dette bør være et godt argument for alternativt organiserte utdanninger – både for utdanningsinstitusjonene, for kommune-Norge og for bevilgende myndigheter.

REFERANSER

Brislin, R. W. (1981). *Cross-cultural encounters: face-to-face interaction*. New York: Pergamon Press.

Grepperud, G. (2007) *"Kunnskap skal styra rike og land..." Livslang læring i høyere utdanning*. Oslo: Gyldendal Norsk forlag.

Grepperud, G. (red.) (2008) *"For folk flest": fleksibel utdanning i praksis*. Oslo: Gyldendal Akademisk forlag.

Grepperud, G., Rønning, W. og Støkken, A. M. (2006) *Studieliv og hverdagsliv. Voksne studenter i fleksibel læring*. Oslo: VOX

Rognstad, G. og Tosterud, R. (1997) Fjernundervisning gir mulighet til å snu på gamle steiner. I: *Sykepleien nr. 21*

Rognstad, G. (1999) *FJERNSTUDENTER I HØYERE UTDANNING. Hvordan integreres utdanningen i studentenes dagligliv og totale livssituasjon? Hvilken rolle spiller faktorer som læring, motivasjon og studentidentitet for fjernstudentenes evne til å integrere en langvarig høgskoleutdanning i sitt dagligliv?* Hovedoppgave i pedagogikk. Oslo: Universitetet i Oslo.

Rognstad, G. (2001) *Når rollene blir mange. Voksne fjernstudenter i høyere utdanning*. Gjøvik: Høgskolen i Gjøviks rapportserie, nr. 7.

Roos, G. og Grepperud, G. (2007) *LEVA OCH LÄRA I HÄLSINGELAND. Studiecentra – pionjär och pådrivare*. Rapport nr. 7. Bollnäs: Bok & Tryck AB.

Rønning, W. M. (red.) (2007) *Den usynlige student. Voksne i fleksibel høyere utdanning*. Trondheim: Tapir akademisk forlag.

Wahlgren, L. (2005) *SPSS steg för steg* Lund: Studentlitteratur

Vedlegg.

SPØRRESKJEMA

Spørreskjemaet inneholder spørsmål som kan besvares med kryss eller skriftlige kommentarer. Når det gjelder avkryssningsspørsmålene, kan en del spørsmål besvares med mer enn ett kryss. De spørsmål der du kan skrive svaret med egne ord, eller gi forklaringer eller kommentarer, skal besvares kortfattet.

1. Kjønn 1. Kvinne 2. Mann 2. Fødselsår _____
3. Sykepleierutdanning (understrek): 1991-1995 1993-1997 1997-2001 1999-2003 2001-2005
4. Regnskapsøkonomutdanning: Påbegynt, år: _____ Avsluttet, år: _____
5. Bosted ved studiestart: _____ Kommune: _____
6. Nåværende bosted: _____ Kommune: _____
7. Din familiesituasjon ved studiestart
 1. Bodde sammen med foreldre
 2. Bodde alene
 3. Bodde sammen med en annen voksen
 4. Bodde sammen med barn
 5. Bodde sammen med en annen voksen og barn.
8. Tidligere utdanning
 1. Universitet/høgskole
 2. Videregående skole
 3. Voksenopplæring på videregående skoles nivå
 4. Voksenopplæring på grunnskolenivå
 5. Grunnskole
 6. Annet. Angi her: _____
9. Tidligere høgere utdanning
 1. Ja, universitets-/høgskolegrad Hvilken? _____ Hvor mange studiepoeng?
 2. Ja, frittående emner Hvor mange studiepoeng? _____
 3. Nei, jeg hadde ikke høgere utdanning fra før.
10. Begynte du dine første studier ved et OPUS-kontor/studiesenter eller lignende?
 1. Ja Hvilket år? _____
 2. Nei
11. Hvilket OPUS-kontor/studiesenter har du vært tilknyttet i mesteparten av studiene dine? _____
12. Har noen i din nærmeste familie utdanning fra høgskole eller universitet?
 1. Ja, foreldre
 2. Ja, søsken
 3. Ja, egne barn
 4. Ja, annen. Beskriv slektsrelasjon: _____
 5. Nei, ingen

13. Hvilket yrke/hovedsysselsetting har/hadde dine foreldre (Angi så nøyaktig som mulig f.eks. hjelpepleier, bonde, selvstendig næringsdrivende, sjåfør, langtidssykemeldt, lærer osv)

1. Mor _____
2. Far _____

14. Hva er dine foreldres høyeste utdanning?

	Mor	Far
1. Folkeskole/grunnskole/realskole eller	☐	☐
2. Yrkesutdanning på videregående skoles nivå	☐	☐
3. Videregående skole med studieforberedende linje	☐	☐
4. Høgskole eller universitet	☐	☐
5. Annet _____	☐	☐

15. Hvilken begrunnelse/motivasjon hadde du for å begynne å studere?

1. Var arbeidsledig
2. Skape grunnlag for videre studier
3. Omskolering til nytt yrke
4. Etter-/videreutdanning innen eget yrke
5. Personlig utvikling
6. Ville prøve å ta høgskolestudier
7. Gunstig arbeidsmarked for "min" utdanning i regionen
8. Annet _____

- 16 a. Hva var din hovedbeskjeftigelse før du begynte på høgskolestudier?

1. Heltidsarbeid
2. Deltidsarbeid _____ %
3. Arbeidssøkende
4. Omsorgspermisjon
5. Studier/skolegang
6. Annet _____

- b. Dersom du jobbet før du begynte å studere, hvilken sektor jobbet du i?

1. Statlig
2. Kommunal
3. Fylkeskommune
4. Privat
5. Egen bedrift
6. Annet _____

17. a. Hadde du noen andre forpliktelser/arbeid utenom studiene i de årene du studerte?

1. Ja
2. Nei

b. Hvis ja, hvilken ?

1. Heltidsarbeid
2. Deltidsarbeid _____ %
3. Arbeidssøker
4. Omsorgsforpliktelser
5. Annet _____

18. Hva er din nåverende hovedbeskjeftigelse?

1. Studier
2. Heltidsarbeid
3. Deltidsarbeid _____ %
4. Arbeidssøker
5. Omsorgspermisjon/omsorgspermisjon
6. Annet _____

19. Har du finansiert studiene dine gjennom Statens Lånekasse for Utdanning?

1. Ja studielån og stipend
2. Ja, men bare stipend.
3. Nei
4. Hvis nei, hvordan _____

Spørsmål om studiet

20. Hadde du startet på studiet om studiet og samlingene i sin helhet ikke hadde blitt tilbudt desentralisert?

1. Ja
2. Nei
3. Vet ikke

21. Hvilken type av fleksibel utdanning ville du foretrekke?

1. Nettbaserte studier som jeg kunne ta hjemme på min egen PC
2. Studier og emner som tilbys ved et lokalt OPUS/studiesenter
3. Samlingsbaserte fleksible utd. regionalt, med samlinger på universitet eller høgskole.
4. Andre former for fleksibel utdanning _____

22. Avbrøt du studiet før du ble uteksaminert?

1. Ja - fortsett til spørsmål 23 Ar: _____
2. Nei - fortsett til spørsmål 27 Ar: _____

**Følgende spørsmål besvares kun av de som har avbrutt studiet.
Andre fortsetter til spørsmål 27**

23. Når avbrøt du studiene?

1. Etter første uken
2. Etter første måneden
3. Senere

24. Hadde du før du sluttet tatt noen eksamener?

1. Ingen eksamer
2. En eksamen
3. To eller flere eksamener

25. De tre viktigste grunnene til at du sluttet på studiet var (Maks 3 kryss)

1. Endring i arbeidssituasjon
 2. Egen helse
 3. Familiære grunner
 4. Tidsklemme
 5. Økonomiske årsaker
 6. Kommunikasjonsproblemer (lang reisevei)
 7. Flyttet fra kommuner
 8. Studiet/emnets vanskelighetsgrad
 9. Vanskelig å finne ro til å studere hjemm
 10. Organisatoriske problemer (feil dag, kveld, tidspunkt osv)
 11. Manglende forkunnskaper
 12. Utdanningens utforming og innhold
 13. Annen grunn: _____
-

26. Tenker du å starte opp igjen med studiene?

1. ja
2. nei
3. vet ikke

27. a. Har OPUS/studiesenteret gitt noe form for støtte som har hjulpet deg i studiesituasjonen?

Ja Ja, delvis Nei

b. Hvis ja / ja, delvis, hvilken type støtte har du fått? _____

c. Er det noe OPUS kan gjøre bedre? _____

28. a. Hva har høgskoleutdanningen ført til for din del (sett gjerne flere kryss)?

1. Fått fast jobb i kommunen/regionen
2. Byttet arbeidsoppgaver
3. Arbeidssituasjonen min er blitt forandret
4. Jeg har kunnet beholde arbeidet mitt.
5. Jeg har startet egen bedrift
6. Jeg har fortsatt å studere ved OPUS/studiesenteret
7. Jeg har fortsatt med studier på høgskolen
8. Uendret situasjon
9. Annet/kommentar _____

b. Har høgskolestudiene betydd noe for din personlige utvikling?

Vil du kort angi hva dette kan være? _____

29. Om du ser på den utdanningen som du har gjennomgått

Hvordan ser du på den når det gjelder:

	Veldig positiv	Ganske positiv	Verken positiv eller negativ	Ganske negativ	Veldig negativ
a. Trivsel med utdanningen	1. ☐	2. ☐	3. ☐	4. ☐	5. ☐
b. Støtte fra lærere	1. ☐	2. ☐	3. ☐	4. ☐	5. ☐
c. Støtte fra medstudenter	1. ☐	2. ☐	3. ☐	4. ☐	5. ☐
d. Støtte fra OPUS/ Studiesenteret	1. ☐	2. ☐	3. ☐	4. ☐	5. ☐
e. Støtte fra familien	1. ☐	2. ☐	3. ☐	4. ☐	5. ☐

Eventuelle kommentarer _____

30. Hva mener du var viktigst for din studiesituasjon ved OPUS/studiesenteret (sett kryss)?

	Veldig viktig			Lite viktig	
	5	4	3	2	1
Tilgang til studieplasser/leseplasser	☐	☐	☐	☐	☐
Tilgang til videokonferanseutstyr	☐	☐	☐	☐	☐
Tilgang til PC	☐	☐	☐	☐	☐
Tilgang til Internett og e-post	☐	☐	☐	☐	☐
Tilgang til faks, kopimaskin og/eller video	☐	☐	☐	☐	☐
Tilgang til referanselitteratur/bibliotek	☐	☐	☐	☐	☐
Mulighetene for å treffe medstudenter	☐	☐	☐	☐	☐
Tilgang til veilederressurser	☐	☐	☐	☐	☐
Tilgang til lokale veiledere	☐	☐	☐	☐	☐
Tilgang til teknisk støtte	☐	☐	☐	☐	☐
Tilgang til administrativ støtte	☐	☐	☐	☐	☐
Tilgang til personalet	☐	☐	☐	☐	☐
Mulighet for å ta eksamen på OPUS/studiesenteret	☐	☐	☐	☐	☐
Sosialt samvær med andre	☐	☐	☐	☐	☐

31. Har du i ettertid gjennomført etter-/videreutdanning? Ja Nei

Hvis ja, hvilken etter-/videreutdanning?

32. Var denne etter-/videreutdanningen organisert som

1. Heltidsstudium
2. Deltidsstudium
3. Desentralisert studium

33. Angi kortfattet noen positive erfaringer ved å studere på en desentralisert utdanning?

34. Angi kortfattet noen negative erfaringer ved å studere på en desentralisert utdanning

TAKK FOR HJELPEN!